

RAAD VAN TOEZICHT

Dhr. drs. Braak, R.N. ter
Dhr. Gabientz, D. van der (Voorzitter)
Dhr. drs. Houwert, J.C.
Mw. Jong, S. de
Mw. prof.dr. Kleibrink, M.
Dhr. prof. Veithoven, W.

MEDEWERKERS PER 31 DECEMBER 2001

Mw. Anthonio-van Veen, J. (Facilitaire Zaken/Kassa)
Mw. Bakker, K. (Publieksactiviteiten/Secretariaat)
Dhr. Boer, R.G. (Facilitaire Zaken/Technische dienst)
Mw. Bonvanie, B. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Boonstra, T. (Facilitaire Zaken/Technische dienst)
Dhr. Bos, W. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Boumaza, M. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Breuking, F. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Cazemier, D. (Facilitaire Zaken/Huishoudelijke Dienst)
Mw. Cutala, R. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Dijk, J.H. van (Collecties)
Mw. Dijkstra, H.J. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Dijkstra, K.M. (Facilitaire Zaken/Huismeesters)
Dhr. Dijkstra, R. (Publieksactiviteiten/Informatiecentrum)
Mw. Faucon-Kromogahjo, K.L. (Secretariaat)
Mw. Graf, J.J. de (Facilitaire Zaken/Kassa)
Dhr. Grissen, E. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Groot, G. de (Educatie)
Dhr. Hekert, B. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Hewanthal, H. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Hofstede, P.M. ter (Collecties/Beheer en Behoud)
Dhr. Hoogendorp Stam, M. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)

Dhr. Jonge, B. de (Collecties)
Dhr. Jonge, E. de (Directie)
Dhr. Jörg, C.J.R. (Wetenschappelijk Onderzoek)
Mw. Kailola-van der Steeg, D. (Secretariaat)
Dhr. Kamminga, H.R. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Kemper, H.H. (Facilitaire Zaken/Technische dienst)
Mw. Kerke, C.M. van de (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Kluwiet, P. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Knol, E. (Presentatie/Archeologie)
Dhr. Kolsteren, S. (Publieksactiviteiten/Educatie)
Dhr. Kremer, R. (Informatiecentrum)
Dhr. Lammerts, H.N. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Latumakulita, J. (Facilitaire Zaken/Kassa)
Mw. Loenhout, M. van (Collecties)
Dhr. Leeuw, M. de (Informatiecentrum)
Mw. Marcis-Bakory, K. (Facilitaire Zaken/Huishoudelijke dienst)
Mw. Martijn, R. (Facilitaire Zaken/Garderobe)
Dhr. Meindertsmä, G. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Mourik, I. van (Facilitaire Zaken/Garderobe)
Dhr. Nijborg, E. (Facilitaire Zaken/Technische dienst)
Dhr. Noeken, J. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Nooitgedacht, W.J. (Collecties)
Mw. Noppert, W. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Dosten, H.P.W.M. van (Secretariaat)
Dhr. Palmans, R. (Informatiecentrum)
Dhr. Pattiuwai, E.W.F. (Personeel & Organisatie)
Mw. Postma, G. (Secretariaat)
Dhr. Raats, D.J. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Rinds, T. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Rongen, B.M. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Mw. Rozema-Uoidhuis, H.R. (Secretariaat/Directie-secretariaat)

Mw. Rustebiel, T.T. (Collecties)
Mw. Schat, M.M. (Publieksactiviteiten)
Dhr. Schenk, R. (Presentaties/Beeldende Kunst)
Mw. Schumacher, H.R.M. (Personeel & Organisatie)
Mw. Selbach, J.G.T.M. (Marketing en Communicatie/Public Relations)
Dhr. Sferrazza, D. (Facilitaire Zaken/Huismeesters)
Dhr. Sinderen, K. van (Informatiecentrum/Automatisering)
Mw. Siwalette, L. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Slagter, G.R. (Financiën)
Dhr. Snellaars, J.K.F. (Automatisering)
Dhr. Souhoka, G. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Steenbruggen, H. (Presentaties/Beeldende Kunst)
Dhr. Straten, R. van (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Twist, K. van (Directie)
Mw. Topf-Lamberts, B.R.J. (Secretariaat)
Dhr. Tuinstra, F.J. (Financiën)
Mw. Velde, C. van der (Marketing)
Dhr. Vrieling, J. (Facilitaire Zaken, Huismeesters)
Mw. Vrugteman, G.H. (Publieksactiviteiten)
Mw. Wageman, P. (Presentaties/Producer)
Dhr. Waldmann, H.I. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Willems, K. (Facilitaire Zaken/Beveiliging)
Dhr. Wilson, M. (Presentatie/Inrichter)
Mw. Zijpp, S. van der (Presentatie, Beeldende Kunst)
Mw. Zwarts-Westerhuis, H. (Facilitaire Zaken/Huishoudelijke Dienst)
Dhr. Zwarts, P.J. (Facilitaire Zaken/Huismeesters)

Vinooch Matadin (aanwinsten 2001) . - In: Bulletin van Vereniging van Vrienden van het Groninger Museum; vol. 23 nr 53 (2001), p. 6-7
Zijpp, Sue-an van der: Immortality Suite. - In: Groninger Museummagazine vol 14 nr 3 (2001), p. 41-43

COLOFON

TEKSTBJUPRANGEN

Van de Raad van Toezicht: Otto von der Gablentz
Ter inleiding: Kees van Twist/ Eddy de Jonge
Presentaties: Egge Knol, Han Steenbruggen,
Sue-an van der Zijpp, Patty Wageman
Collecties: Egge Knol, Ruud Schenk,
Han Steenbruggen
Lijst van aanwinsten: Jan-Henk van Dijk
Publieksactiviteiten: Rob Dijkstra,
Steven Kolsteren, Gerda Vrugteman
PR Josee Selbach
Marketing en sponsoring: Carin van der Velde
P & O: Mieke Schumacher
Financiën: Geert Slagter

Groninger Museum
Museumeland 1
9711 ME Groningen
Telefoon: 050-3666555
Informatielijn: 0900-8212132
Internet: www.groninger-museum.nl
E-mail: info@groninger-museum.nl

Redactie: Steven Kolsteren
Opmaak en productie: Uitgeverij Intermed
Druk: Scholma Druk
Basislayout: Rudo Menge/Esther Fledderman
Fotografie: Peter Tahl (tentoonstellingsoverzichten), John Stoel (achterzijde)

Afbeelding voorzijde: Victor & Rolf (zie pag. 16 en 17).

zee. - In: Knol, E., J.M.M. Hermans en M. Oriëbergen (red.). - Hel en Hemel, de middeleeuwen in het Noorden. Groninger Museum, p. 128-129.

Knol, E., 2001: Hellehond. - In: Knol, E., J.M.M. Hermans & M. Oriëbergen (red.): Hel en Hemel, de middeleeuwen in het Noorden; Groninger Museum, p. 62-63

Knol, E.: Water en land en overal wierden. - In: Noorderbreedte; vol. 25, nr 2 (2001), p. 3-6

Knol, E.: Een verbrokkele geschiedenis, de restanten van het sint Bernardusklooster in Rduard. - In: Fibula; vol. 42, nr 2 (2001), p. 8-10

Knol, E.: Hel en Hemel in het Noorden. - In: Noorderbreedte; vol. 25, nr 2 (2001), p. 46-47

Knol, E.: De ciborie van Catharina Helprichs [aanwinst 2001]. - In: Bulletin van Vereniging van Vrienden van het Groninger Museum; vol. 23, nr 53 (december 2001), 4-5.

IDA STAMMUIS

Artikel

Stamhuis, I.: Suikerstrooier (aanwinst 1999). - In: Bulletin van Vereniging van Vrienden van het Groninger Museum; vol. 23 nr 53 (2001), p. 9

HAN STEENBRUGGEN

Boeken

Steenbruggen, H. (red.): Jan Wiegers 1893-1959 : de ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen = the master of ceremonies has let the play

begin. - Groningen : Groninger Museum, 2001. - 198 p. : ill.. - (De Ploeg; 6) ISBN 90-71691-54-3

Steenbruggen, H. (tekst en samenst.) en H. 8oer (samenst.): Martin Tissing 65. - Groningen : Eichers, 2001. - 95 p. : ill.

Steenbruggen, H.: Ruud van Empel : photo-album # 1 : photoseries 1996-2001. - Rmsterdam : BIS, 2001. - 64 p. : foto's ISBN 90-72007-94-8

Artikelen

Steenbruggen, H.: Jan Wiegers : Ploeger, ceremoniemeester en expressionist . - In: Groninger Museumkrant; volume 14 nr 2 (2001), p. 4-5

Steenbruggen, H.: Jan Wiegers : tussen Kirchner, De Ploeg en de moderne kunst in Nederland. - In: H. Steenbruggen (red.), Jan Wiegers 1893-1959 - de Ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen. - Groningen : Groninger Museum, 2001. - p. 74-99

Steenbruggen, H.: De bezielde objecten van Vincent Hamel. - In: Convocatie Galerie Nanky de Vreeze, Rmsterdam, 2001

Steenbruggen, H.: Swip Stolk and the Groninger Museum. - In: Symposium map Qui commande? / Who is the boss?. - Chaumont, 2001

Steenbruggen, H.: Rchter oog en venster.- In: Ruud van Empel - Photo-album #1, Rmsterdam : BIS, 2001, p. 3-7

Steenbruggen, H.: Frans Franciscus - dechristianising the image. - In: Frans Franciscus, Zwolle, 2001, p. 36-37

Steenbruggen, H.: Beste Rstrid en Maarten. - In: RRT TWENTE 3. - Holten 2001, p. 6-11

KEES VAN TWIJST

Artikelen

Twist, K. van: Brief van een museumdirecteur. - In: De Gids; vol. 164 nr 9 (september 2001), p. 661-665

Twist, K. van: Inleiding : Jan Wiegers 1893-1959 Groninger - Davos. - In: Groninger Museumkrant; vol. 14 nr 2 (2001), p. 3

PATTY WAGEMAN

Artikel

Wageman, P.: Ilja Repin : het geheim van Rusland. - In: Groninger Museummagazine; vol. 14 nr 3 (2001), p. 4-7

SUE-AN VAN DER ZIJPP

Artikelen

Zijpp, Sue-an van der: Paul Perry: Interview. - In: http://alamut.com/cv/interviews/0111_GroningerM.html; (2001), p. 1 - 2

Zijpp, Sue-an van der: Rlamut - Entrance text. / Sue-an van der Zijpp. - In: <http://alamut.com/proj/01/immortalSuiteOorTkt.html>; (2001), p. 1 -2

Zijpp, Sue-an van der: Helder als glas : Maria Roosen in Himmelblau. - In: Groninger Museumkrant; vol. 14 nr 1 (2001), p. 15-16

Zijpp, Sue-an van der: Inez van Lamsweerde en

PUBLIcATIES

BOEKEN

Knol, E., J. M.M. Hermans, M. Driebergen (red). - Hel en hemel : de Middeleeuwen in het Noorden. - Groningen : Groninger Museum, 2001. - 233 p. : foto's. ISBN 90-71691-53-5

Steenbruggen, H. (red). - Jan Wiegers 1893-1959 : de ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen = the master of ceremonies has let the play begin. - Groningen : Groninger Museum, 2001. - 198 p. : foto's. - (De Ploeg: 6) | ISBN 90-71691-54-3

Os, H.W. van, Sjeng Scheijen. - IJza Repin : het geheim van Rusland. - Zwolle : Waanders, 2001. - 192 p. : foto's. ISBN 90-400-96465

CHRISTIAAN JÖRG

Boek

Jörg, C.J.R. and M. Flecker. - Porcelain from the Vung Tau Wreck: The Hallstrom excavation. - Singapore, 2001.

Artikelen

Jörg, C.J.R. - 400 jaar VOC. - In: Groninger Museummagazine; vol. 14 nr 3 (2001), p. 37-38

Jörg, C.J.R. - In Memoriam Herman Daendels 1918-2000. - In: Vormen uit Vuur; vol. 47, nr 174 (2001), p. 6-7

Jörg, C.J.R. - R Kraak Teapot. - In: Oriental Art;

vol. XLVII, nr 2 (2001), p. 33-35

STEVEN KOLSTEREN

Boek

Symboliek. Museumproject de Kunst van het Kijken / Advies en begeleidingscentrum voor het onderwijs Groningen, [et al.]. - Groningen : Advies en begeleidingscentrum voor het onderwijs Groningen, 2001

Artikelen

Kolsteren, S.: Inzicht in de Middeleeuwse geest : de missie van Peter Greenaway . - In: Groninger Museumkrant; vol. 14 nr 1 (2001), p. 3-5

Kolsteren, S.: Teksten tekenen : visuele opwindig in de letters van Brody Neuenschwander. - In: Groninger Museumkrant; vol. 14 nr 1 (2001), p. 5-6

Kolsteren, S.: "De ergste rekening was die van de verfmán" : Frans Wiegers en zijn vader Jan Wiegers. - In: Groninger Museumkrant; vol. 14 nr 2 (2001), p. 6-7

Kolsteren, S.: Jan Wiegers en het geheim van Hermann Scherer. - In: Groninger Museummagazine; vol. 14 nr 3 (2001), p. 38-39

Kolsteren, S.: Das macht die Bilder viel farbiger. Ernst Ludwig Kirchner's Kleurenonderzoek en zijn invloed op Jan Wiegers. In: H. Steenbruggen (red.), Jan Wiegers 1893-1959 - de ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen. - Groningen : Groninger Museum, 2001. - p. 110-119

Kolsteren, S.: Het Groninger Museum. -In: ZienderOgen Kunst EXTRA volume 6 nr 14 (november 2001), p. 6-10

Kolsteren, S.(red.), Flauwekul voor Kids. Kindermuseumkrant i.s.m. Fries Museum en Natuurmuseum Groningen, 2001.

EGBE KNOL

Boek

Knol, E., J.M.M. Hermans en M. Driebergen (red.), John Stoel (foto's). - Groningen: Groninger Museum, 2001. - 233 p. : ill. ISBN 90-71691-53-5

Artikelen

Knol, E.: Carolingian weapons from the Northern Netherlands, particularly from the cemetery of Godlinze. - In: B. Arrhenius (ed.), Kingdoms and Regionalty. Transactions from the 49th Sachsensymposium 1998 in Uppsala. (= Theses and papers in Archaeology B 6), p. 115-120

Knol, E.: Grote Markt: archeologische droom of nachtmerrie. - In: Groninger Bezinsbode; 7 februari 2001, p. 19

Knol, E.: De kwelderkwestie nader toegelicht. - In: Waddenbulletin; vol. 36, nr 1 (2001), p. 22-23

Knol, E.: De Middeleeuwen in het Noorden. - In: Archeologisch Magazine Scarabee; vol. 9, nr 2 (2001), p. 64-65

Knol, E.: Hel en Hemel in de Middeleeuwen in het Noorden. - In: Galerij; vol. 4, nr 3 (2001), p. 28-31

Knol, E.: Bange en gelukkige bewoners langs de

BALANS GRONINGER MUSEUM PER 31-12-2001

ACTIVA - bedragen x 1.000	Rkening 1999	Rkening 2000	Rkening 2001	Afwijking rekening 00 < > 01
Immateriële vaste activa				
Bijdrage tweede fase bouw Groninger Museum	0	261	232	-29
Financiële vaste activa				
Lening U/G			151	151
Materiële vaste activa				
Kunstschaten	PM	PM	PM	
Investerings voor 2000	445	401	356	-45
Investerings beleidsplan	0	50	123	73
Totaal vaste activa	445	712	862	150
Vlottende activa				
Debiteuren	221	253	471	218
Voorraden museumwinkel	198	71	0	-71
Voorraad museale activiteiten	0	119	85	-34
Nog te ontvangen	540	429	359	-70
Vooruitbetaald	303	282	504	222
Totaal vlottende activa	1.262	1.154	1.419	265
Liquida Middelen				
Kas, bank en giro	0	329	519	190
Totaal liquide middelen	0	329	519	190
TOTAAL ACTIVA	1.707	2.195	2.800	605

PASSIVA - bedragen x 1.000

Kapitaal	0	0	0	0
Stichtingskapiteel	-453	-353	-319	34
Algemene reserve	-212	34	4	-30
Resultaat				
Aansprakelijk vermogen	-1.170	-319	-315	4
Voorziening				
Voorziening reorganisatie			328	328
Vreemd vermogen				
Lening aan GM	360	1.479	1.405	-74
Totaal langlopende schulden	360	1.479	1.405	-74
Kortlopende schulden				
Crediteuren	661	13	238	225
Betalings onderweg	24	54	291	237
Nog te betalen	175	256	588	332
Vooruitontvangen	773	712	264	-448
Totaal kortlopende schulden	1.633	1.035	1.381	346
Liquida Middelen				
Kas, bank en giro	884	0	0	0
Totaal liquide middelen	884	0	0	0
TOTAAL PASSIVA	1.707	2.195	2.800	605

FINANCIËN

Exploitatie Groninger Museum 2001

Rekening 2000	Begroting 2001	Rekening 2001	Atwijking begroting < > rekening
------------------	-------------------	------------------	--

Baten - bedragen x 1.000

<i>Algemene baten</i>				
Exploitatiesubsidies	3.106	3.174	3.208	34
Budgetsubsidie huur	442	403	442	39
Entreegelden	683	599	670	71
Pachten en overige vergoedingen	45	45	58	13
Diverse baten voorgaande jaren	367	3	103	100

<i>Activiteiten</i>				
Collecties omzet ecta's e.d.	15	9	5	-4
Collecties doelsubsidies regulier	82	36	36	0
Collecties doelsubsidies incidenteel	67	0	74	74
Tentoonstellingen excl. de Lucchi	558	352	646	294
Publieksactiviteiten	200	136	214	78

Subtotaal baten	5.565	4.758	5.456	698
------------------------	--------------	--------------	--------------	------------

Lasten - bedragen x 1.000

<i>Algemene lasten</i>				
Personeelskosten	2.184	2.071	2.181	-110
Kapitaallasten	106	101	127	-26
Huisvesting incl. de Lucchi	1.231	1.169	1.194	-25
Apparaatkosten	155	158	163	-5
Communicatie en Marketing	21	54	29	25
Nieuw beleid	0	41	41	0
Diverse lasten voorgaand jaar	373	0	84	-84

<i>Activiteiten</i>				
Collecties	193	140	202	-62
Tentoonstellingen excl. de Lucchi	1.079	887	1.234	-347
Publieksactiviteiten	189	137	197	-60
Subtotaal lasten	5.531	4.758	5.452	-694

Resultaat Groninger Museum	34	0	4	4
-----------------------------------	-----------	----------	----------	----------

OVERIGE ACTIVITEITEN

Een bijdrage van f 16.000,- werd geleverd aan de catalogus over Jan Wiegers met als titel "Jan Wiegers - De ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen" in een oplage van 1500 exemplaren. Hierdoor werden de Vrienden in de gelegenheid gesteld de betreffende catalogus aan te schaffen voor f 47,50 in plaats van f 65,-.

Met ingang van 1 juli hebben onze leden op ver-
toon van hun Vriendenpas gratis toegang tot de
Kunsthalle in Emden. Dit in het kader van een
"samenwerkingsverband" tussen beide vrienden-
organisaties.

KUNSTANKOPEN VOOR HET MUSEUM

In de bestuursvergadering op 2 april 2001 werd
besloten om een 18e eeuwse ciborie aan te
schaffen voor f 7.750,- voor bruikleen aan het
museum.

Tevens werd in voornoemde bestuursverga-
ding besloten tot het kopen van een drietal
kunstwerken(foto's) ter waarde van f 18.000,-
van Inez van Lamsweerde & Vinnoth Matadin
voor bruikleen aan het museum.

LEDENBESTAND

Op 1 januari 2001 stonden er 1729 personen te
boek als lid van de vereniging. Per 31 december
2000 waren dat 1795 personen, de verdeling
hiervan was:

- 801 individuele lidmaatschappen
  - 496 *(2x) partnerlidmaatschappen
  - 2 studentenlidmaatschappen
- Een nadere analyse geeft het volgende beeld:
- afgevoerd (wegens non-betaling) 65 personen
  - afgevoerd andere redenen 115 personen
- /- 180 personen
- In totaal bijgekomen (in 2001) 246 personen
66 personen

VERENIGING VAN VRIENDEN

INLEIDING

In het verslagjaar 2001 konden wij constateren dat onze eigen activiteiten veel bezoekers trokken, zowel bij de speciale avonden als bij de excursies. Aan het eind van het jaar begon een spectaculaire ledenaanwas, die zich voortzette in de eerste maanden van 2002. Wij waren in de gelukkige omstandigheid om in dit jaar goede financiële bijdragen te leveren aan ons museum. Tevens zijn gesprekken op gang gebracht om samen met het museum wijzigingen in ons beleid aan te brengen, getuige hiervan de ontrane samenwerking met de Museumkrant.

BESTUUR

Het bestuur van de vereniging werd gedurende het verslagjaar gevormd door de volgende personen:
Mr.Drs. G.W.J.R. Hendrikse voorzitter
mw. Mr. G.R. van Baak - Klijnsma vice-voorzitter
mw. J. de Vries - de Bruin secretaris
M.G.M. Bruil penningmeester
mw. J. Bos lid, redactie
Prof.Dr. Jos M.M. Hermans lid, redactie
mw. Drs. A.E. Geers lid
mw. G. Talsma lid
Het bestuur vergaderde zevenmaal in dit verslagjaar en vijfmaal had een delegatie van het bestuur overleg met de museumdirectie

JARRVERGADERING

Op 16 mei 2001 werd de leden-/jaarvergadering gehouden, waarbij 41 personen (incl. 8 bestuursleden) aanwezig waren.

In deze vergadering werden de jaartukken over 2000 goedgekeurd en werd het bestuur gedéchargeerd voor het gevoerde financiële beleid. De volgende rooster aftredende bestuursleden, mevrouw Geers en de heer Bruil, werden herkozen. Er werd tevens een drietal nieuwe bestuursleden gekozen t.w. de dames De Vries - de Bruin (secretaris), Bos (redactie) en Talsma (ledenwerving). In de Kascommissie werd een nieuw lid benoemd t.w. mevrouw Roosjen-Wessels naast de nog één jaar zittende leden mevrouw G.W. van der Waile - Houwen en de heer J.P. de Zoeten.

VOORBEZICHTIGING VAN NIEUWE EXPOSITIES EN LEZINGEN DOOR DE VERENIGING GEORGANISEERD

1B april Bezichtingsavond van de tentoonstelling expositie 'Hel en Hemel' voorafgaand door een lezing van de heer Prof.dr. J.M.M. Hermans (180 personen)
16 mei Lezing na afloop van de ledenjaarvergadering door Prof.dr. Jos Koldewey over Jheronimus Bosch (41 personen)
17 oktober Bezichtingsavond van de tentoonstelling Jan Wiegiers Groningen - Davos voorafgaande door een toelichting van de heer H. Steenbruggen. (252 personen)
1B december Bezichtingsavond tentoonstelling

Ijla Repin Het geheim van Rusland voorafgaande door een toelichting van de heer Sjeng Scheijen. (269 personen)

EXCURSIE

Zaterdag 12 mei heeft er een excursie plaatsgevonden naar Ost Friesland. Een bezoek werd gebracht aan het Schloosmuseum Jever en een aantal andere middeleeuwse kerken in de omgeving. Hieraan namen 76 personen deel. Mevrouw Dr. Antje Sander - Berke, directeur van het Schloosmuseum Jever, heeft ons die dag rondgeleid.

Maandag 24 september heeft er een excursie plaatsgevonden naar het Museum Boljmans van Beuningen waar de heer prof.dr. Jos Koldewey een toelichting op de tentoonstelling Jheronimus Bosch heeft gegeven, waarna een bezichtiging van de tentoonstelling plaatsvond. Hier namen 60 personen aan deel.

BILLETJEN

In dit verslagjaar verscheen het VVGM-bulletin eenmaal en tevens voor de laatste maal. De bedoeling is om, tenminste voor de tijd van één jaar, te participeren, met een aantal eigen pagina's, in de Museumkrant. Deze zal, zoals bekend, gratis aan onze leden worden toegezonden. De gedachte is om op deze wijze sneller op de actualiteit te kunnen inspelen.

ZIEKTEVERZUIM

Het bruto ziekteverzuim is gedaald van 10,1% naar 7,4%, inclusief de cijfers voor zwangerschapsverlof van 0,5%, langer dan 1 jaar ziek van 0,9% en partiel verzuim van 0,6%. Het netto verzuimpercentage komt daarmee op 5,4%. De oorzaak van de daling ligt grotendeels in het herstel van drie zeer langdurig zieke medewerkers.

De oorzaken van het netto verzuim zijn aan 3 grote hoofdoorzaken toe te kennen:

- aandoeningen van het bewegingsapparaat
- aandoeningen van de luchtwegen
- diversen

In een beperkt aantal gevallen kan een verband met het werk worden gelegd, er zijn echter geen ziektesituaties geconstateerd waarbij de oorzaak van de ziekte in het werk ligt.

Een zeer actief reïntegratiebeleid heeft langdurige uitval en instroom in de WAO voorkomen. De ingezette middelen hierbij zijn:

bewegingstherapie gericht op de werkplek en op de werkinhoud, gekoppeld aan werkplekonderzoek en aanpassing daarvan;

loopbaanheroriëntatie en

bemiddeling de Arbo-dienst bij versneld specialistisch onderzoek.

In grafiek 4 is het verloop van het ziekteverzuim van 1995 t/m 2001 weergegeven.

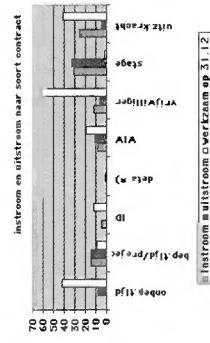
- vrijwilligers
- stagiaires

De variatie aan soorten dienstverbanden veroorzaakt op jaarbasis een grote doorstroom aan personeel en daarmee samenhangende rechtspostionele acties.

Hoewel de financiële positie van het Groninger Museum inmiddels weer gezond mag worden genoemd, zal een organisatie als deze altijd afhankelijk blijven van gesubsidieerde banen. Een grote uitbreiding van de structurele formatie zal een te zware last op de begroting blijken te zijn. Daar waar mogelijk zal het Groninger Museum van subsidie-regelingen gebruik blijven maken. In grafiek 3 staan de gegevens over de instroom en uitstroom naar soorten contracten.

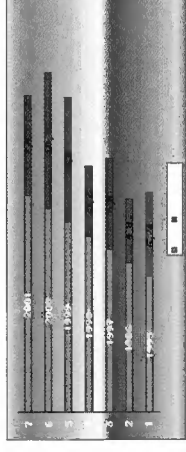
instroom	uitstroom	instroom op 31.12	42	8	15	9	10	1	11	6	33	12	0	19	61	stage	31	25
onbep.jld	bep.jld/proj	id	data	*)	W/V	vrijwilliger	stage	uitz.kracht										

*) = gedeeltesheid

grafiek 3

jaar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
overzicht ziekteverzuim	6,24	4,8	6,8	5,2	9,3	10,1	7,4
percentage							

grafiek 4

ARBO-BELEID

Het bedrijfshulpverleningsplan is vastgesteld. Het BHV-team bestaat uit één vaste BHV-coördinator, twee ploegleiders en 18 BHV-medewerkers.

In november 2001 heeft een viertal fysiotherapeuten in het kader van de post Hbo-opleiding bedrijfsfysiotherapie een onderzoek gehouden naar en voorlichting gegeven over werkhouding en fysieke belasting.

De arbo-commissie heeft haar werkzaamheden eind 2001 hervat en een tweetal speerpunten van beleid geformuleerd. Deze zijn: de vernieuwing van de risico-inventarisatie en evaluatie en het vaststellen van een hierop gebaseerd hernieuwd arbo-jaarplan. Er is een inmiddels een opzet gemaakt voor de in 2002 uit te voeren vernieuwing van de risico-inventarisatie- en evaluatie.

PERSONEELSBELEID

FUNCTIEBESCHRIJVINGEN

Voor alle medewerkers is een nieuw type functiebeschrijving ontwikkeld en vastgelegd. Deze bestaat nu uit drie elementen: de hoofdtaken en verantwoordelijkheden, de organisatorische positie en de voor de functie benodigde competenties. Het nieuwe onderdeel competenties is met name van belang bij de functionerings- en beoordelingsgesprekken om nog beter te kunnen vaststellen hoe de functie behoort te worden uitgeoefend en op welke wijze daarover afspraken gemaakt behoren te worden.

Ter bevordering van de flexibiliteit is daarnaast is in iedere functie opgenomen dat men passend binnen de vaardigheden van de betreffende medewerker - in overleg andere werkzaamheden uitoefent dan die van de eigen functie.

FUNCTIEUURROERING

In het voorjaar is gestart met de waardebepaling van alle functies in het kader van het DRBA functiewaarderingsstelsel. Op basis van de uitslagen in de loop van de zomer, heeft de directie een drielat functies opnieuw beschreven en laten waarderen. De interne bezwarencommissie van het Groninger Museum heeft uiteindelijk geen enkel bezwaar hoeven behandelen. Het gehele functiewaarderingsproces is in november van het jaar 2001 afgerond.

FUNCTIONERINGS- EN BEOORDELINGSGESPREKKEN

In 2001 is eveneens gestart met de uitvoering van een gewijzigde systematiek voor de functionerings- en beoordelingsgesprekken. In de systematiek is de scheiding tussen de twee soorten gesprekken gehandhaafd: het tweezijdige functioneringsgesprek vindt in het voorjaar plaats en het éézijdige beoordelingsgesprek aan het einde van jaar. Als geheel nieuw element is opgenomen het maken van genormeerde afspraken tussen leidinggevende en medewerker over de te behalen concrete resultaten.

Bij de evaluatie van het nieuwe systeem is gebleken dat het concreetiseren van resultaten en normen nog vaak tot problemen leidt. Voor vergroting van de vaardigheden van leidinggevende en medewerkers is een training in het jaar 2002 gewenst.

KINDEROPVANG

In overleg met de ondernemingsraad is nieuw beleid en een gewijzigde vergoedingsregeling voor kinderopvang afgesproken, die aansluiten bij het kader van de Wet Arbeid en Zorg.

OPLEIDINGEN

De reeds genoemde trainingen cultuurverandering hebben een groot deel van de beschikbare opleidingstijd in beslag genomen. Een beperkt aantal medewerkers heeft kunnen deelnemen aan specialistische vakopleidingen.

Wel heeft een groot aantal medewerkers gebruikscursussen gevolgd op automatiseringsgebied, zoals Windows, Word en Excel. In zijn totaliteit betreft dit 100 cursussen.

Voor de opleiding voor bedrijfs hulpverlening hebben 18 medewerkers hun certificaat behaald.

VACATURES

De reorganisatie heeft naast de afslanking van de formatie ook geleid tot drie nieuwe vacatures waarvoor in de loop van 2001 twee nieuwe medewerkers zijn benoemd: de producer presentaties en de conservator/projectleider hedendaagse kunst. Voor de resterende vacature van conservator collecties/registrator zal de selectieprocedure naar verwachting begin 2002 worden afgerond.

PERSONEELSREZETTING

De personele bezetting van het Groninger Museum kenmerkt zich door zeven soorten rechtsposities:

- medewerkers met een contract volgens de CAO VNM met een contract voor bepaalde of onbepaalde tijd
- medewerkers in dienst van Museum met een gesubsidieerde baan (ID-medewerkers)
- gedetacheerde medewerkers met een subsidiebaan (WIW-medewerkers of WEP-medewerkers)
- projectmedewerkers
- uitzendkrachten

naliseerde mailing aan een geselecteerd adresbestand van het NNO en het Groninger Museum. De belangstelling was zeer groot; er ontstond zelfs een wachtlijst. Een dergelijke opzet is voor herhaling vatbaar.

HUISSTUJ

In 2001 is 'proefgedraaid' met Rudo Menge als vaste vormgever. Besloten is met Rudo in zee te gaan voor de vormgeving van de nieuwe huisstijl. In 2003 zal hiermee gestart worden.

RBS

Een adequaat Relatie Beheer Systeem werd al langer node gemist, maar bij het samenstellen van de genodigdenlijst voor de openingen 'Stroomversnelling', 'Wiegens' en 'Repin' kwam het achterstallig onderhoud in al zijn hevigheid aan het licht.

In 2002 zal het opzetten van een nieuw systeem de hoogste prioriteit krijgen.

SPONSORING

'Ija Repin. Het geheim van Rusland' is gesponsord door Gasunie. De extra promotieuitingen en een deel van de kosten van de opening zijn door Gasunie bekostigd.

Voor de periode van 1 februari tot eind december 2001 is een contract gesloten met Melchior Sponsoring Consultancy voor het zoeken naar een tweetal structurele sponsors.

SOCIAAL JAARVERSLAG - 2001

ORGANISATIEONTWIKKELING

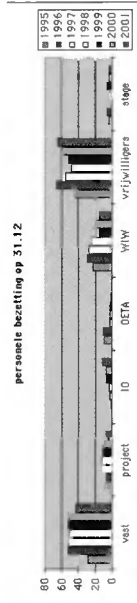
Op organisatiegebied valt jaar 2001 op door twee belangrijke ontwikkelingen. Enerzijds door een reductie van de personeelsformatie en anderzijds door belangrijke investeringen in de manier van werken voor de in dienst blijvende personeelsleden.

Het doel van het reorganisatieplan uit 2000 om de formatie terug te brengen tot een structurele personeelsbezetting van ca. 42 fte is reeds aan het einde van het jaar 2001 bereikt. Het uiteindelijke resultaat van gehele reorganisatieplan is uiteindelijk twee jaar eerder behaald dan was overeengekomen (januari 2004).

In grafiek 1 is de personele bezetting per 31 december weergegeven en in grafiek 2 de verdeling van het aantal mannen en vrouwen over fulltime en parttime functies.

Om met een kleiner aantal, in vaste dienst zijnde medewerkers dezelfde hoge ambitie te kunnen waarmaken en minimaal hetzelfde activiteitenpakket te kunnen bieden, heeft bezinning plaatsgevonden op de manier van werken en samenwerken. Ter verbetering van het resultaat gericht werken en van de onderlinge informatie-uitwisseling, en om effectiever de overeengeko-

jaar	vast	project	ID	DETA	WVW	vrijwilligers	stage
1995	29	7	0	9	23	44	3
1996	52	6	1	10	30	65	6
1997	52	13	2	2	28	55	1
1998	50	12	3	2	24	48	2
1999	52	10	7	2	15	52	6
2000	50	10	7	1	22	60	3
2001	42	7	12	0	15	64	4

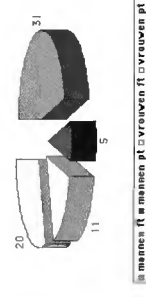

grafiek 1

men doelstellingen te behalen, hebben gedurende het gehele jaar trainingen plaatsgevonden. Aan deze trainingen hebben in totaal 110 medewerkers deelgenomen, zowel medewerkers in vaste dienst, medewerkers met een gesubsidieerde baan als vrijwilligers.

mannen ft	31
mannen pt	5
vrouwen ft	11
vrouwen pt	20

verdeling mannen/vrouwen fulltime/parttime

grafiek 2

Ploegpraviljoen, bezoek van Mákima en Willem-Alexander, samenwerkingsverbanden met Via Oorkwerd, Bue Moon en Giro d'Italia.

BEZOEKERSAANTALLEN

Totaal bezoekersaantal voor 2001 is 201.000
Haute Couture: Viktor & Rolf 69.700
Hel en Hemel: Middeleeuwen in het Noorden 81.500
Overige tentoonstellingen en ontvangsten samen 49.800

De activiteiten van de afdeling PR/Marketing zijn mede tot stand gekomen door de enorme inzet van Tim Scalogne, Vincent van de Kerk en Heike Triebel.
Femke Hogerdijk wil ik graag bedanken voor het opzetten en uitvoeren van het publieksonderzoek bij de tentoonstelling Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden.

MARKETING EN SPONSORING

Vanaf 1 september is het museum gestart met de opzet van een nieuw marketing- en promotiebeleid. Hiervoor zijn een aantal redenen te noemen. De directe aanleiding was de in dienstneming van een Coördinator Marketing en Sponsoring. Daarmee kon de doelstelling in het beleidsplan om te komen tot een nieuw marketingbeleid worden uitgevoerd. Daarnaast heeft het museum in 2001 tevens een nieuwe vormgever aangetrokken. De tentoonstelling 'Ilja Repin. Het geheim van Rusland' was de eerste tentoonstelling waarin een breed scala aan marketingactiviteiten konden worden ontwikkeld en uitgevoerd, waarvan hieronder een verslag.

PROMOTIE

Voor het promotiemateriaal is door de vormgever Rudo Menge een krachtig ontwerp gemaakt dat vervolgens consequent is doorgevoerd op alle promotie-uitingen die verbonden zijn aan de tentoonstelling. Dit consequent gebruik heeft zijn uitwerking niet gemist; de tentoonstelling heeft een herkenbaar gezicht gekregen en het ontwerp wordt door het publiek als zeer aantrekkelijk ervaren. Om de doelstelling 'een breed publiek te interesseren, te motiveren een bezoek aan het museum te brengen' te halen zijn, naast de reguliere, een aantal extra promotie-uitingen ingezet, zoals Rbri-posters op de NS-stations,

Boomerang-kaarten, Ster&Cultuur tv-spotjes, landelijke en regionale advertenties en een Masterscreen op de Grote Markt.

SPECIALE DOELGROEPEN

Naast de reguliere verspreiding zijn er een aantal speciale groepen opgenomen in de verzendlijst zoals Russische studenten aan Nederlandse universiteiten en hogescholen, Nederlandse Rotarians en andere personen die op enigerlei wijze een relatie hebben met Rusland, de Sectie Russisch van de Vereniging van Leraren in Levende Talen. Ook is meegelift met een mailing naar 15.000 adressen van de Vrije Academie.

Door het organiseren van lezingen en het verspreiden van promotiemateriaal door Studium Generale van de Rijksuniversiteit Groningen en de Openbare bibliotheek Groningen konden specifieke, in het onderwerp geïnteresseerde groepen bereikt worden.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

De tentoonstelling 'Ilja Repin. Het geheim van Rusland' is georganiseerd in samenwerking met Gasunie. Vooral de tentoonstellingsopening is in nauwe samenwerking ontstaan en uitgevoerd. Bij de tentoonstelling is een arrangement (rondleiding/lunch/concert) georganiseerd in samenwerking met het Noord-Nederlands Orkest en het Museumrestaurant.

Het arrangement is gepromoot via een geperso-

PUBLIC RELATIONS

Het Groninger Museum had in 2001 een grote variëteit aan tentoonstellingen en activiteiten. Hierdoor kwam het museum regelmatig in het nieuws.

De grote publiekstrekkingen in 2001 waren de exposities: Haute Couture, Viktor & Rolf, Modefotografie, Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin en Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden.

Dok was er belangstelling vanuit de media voor de kleine tentoonstellingen

De regionale pers besteedde niet alleen aandacht aan de grote tentoonstellingen maar ook aan de exposities die een link hadden met de regio zoals: Martin Tissing, Tiddo Nieboer, H.N. Werkman - werken op papier, Wobbe Alkema en Groninger Pronk. De grote overzichtstentoonstelling Jan Wiegers, die op het eind van dit jaar werd geopend, trok direct veel pers en bezoekers.

De nationale belangstelling ging voornamelijk uit naar Merijn Bolink, Maria Roosen, Red Ribbon Art en Zhuang Hong Yi. Het jaar 2001 werd afgesloten met de opening van Ilya Repin. Het Geheim van Rusland.

PERSBIJENKOMSTEN

De persbijeenkomsten bij de grote tentoonstellingen werden door gemiddeld 70 journalisten

bezocht. De Duitse pers was ruim vertegenwoordigd bij de persbijeenkomst voor Hel en Hemel. Het NDS journaal heeft aan alle grote tentoonstellingen aandacht besteed. De VRT (radio) in België presenteerde in verschillende radioprogramma's en in een avondvullend programma de expositie 'Hel en Hemel'. De regionale / nationale en Duitse media hebben niet eerder zoveel aandacht geschonken aan het Groninger Museum dan dit jaar.

PUBLICITEITSOVERZICHTEN

De publiciteitsoverzichten, die verschijnen na iedere tentoonstelling, geven een overzicht van de gepubliceerde artikelen. Ook de nevenactiviteiten kwamen regelmatig in het nieuws. Een prachtig voorbeeld is de tentoonstelling Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden. Bij deze tentoonstelling werden vele nevenactiviteiten georganiseerd.

BELEEF EN ERVAAR DE MIDDELEEUVEN IN HET NOORDEN

Voor de tentoonstelling Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden werd een totaal marketingconcept bedacht: Beleef en ervaar de Middeleeuwen in het noorden.

Peter Greenaway werd gevraagd om de tentoonstelling vorm te geven. Naast deze tentoonstelling kon het publiek deelnemen aan concerten, middeleeuwse maaltijden, lezingen, busexcursies naar Dstfriesland. Het publiek kon met een boot

vanaf het museum naar de Grand Terp in Dorkwerd. Deze kunstmatige terp was ook vormgegeven door Greenaway. Het Groninger Museum bracht als eerste museum in Nederland een sms service rondom deze tentoonstelling. Naar aanleiding van de vele positieve maar ook negatieve kritieken in de media werd er een debat met Greenaway georganiseerd over vormgeving en inhoud van de expositie.

Tijdens de tentoonstelling heeft een publieksonderzoek plaatsgevonden.

98 procent van de bezoekers kwam speciaal voor de tentoonstelling Hel en Hemel waarvan 9 % uit het buitenland, 21% uit Groningen, 35 % uit het westen en midden van het land en 35% overig. De meeste mensen kwamen naar de tentoonstelling omdat ze door derden erop attent waren gemaakt. Het publiek beoordeelde de tentoonstelling met een gemiddeld cijfer 8.

IN HET NIEUWS

Het Groninger Museum kwam ook met andere onderwerpen in het nieuws zoals: de tentoonstellingen in Milaan, Groninger Museum uit de rode cijfers, fusie Groninger musea, vochtproblemen in depot, Museumjaarkaart, geen expositie Herman Brood in Groninger Museum, Kees van Twist in het televisieprogramma 'De late avond op 3, de gids', Kees van Twist in het televisieprogramma Tros er-op-uit, nieuwe website, genereuze gift van Beringer Hazewinkel voor

EDUCATIE

INFORMATIE-OVERDRACHT BIJ TENTOONSTELLINGEN

De Groninger Museumkrant verscheen drie maal: bij de tentoonstelling Hel en Hemel, met interviews met Peter Greenaway, Kalligraaf Brody Neuenschwander en handschriftdeskundige Jos Hermans; bij de tentoonstelling Jan Wiegers en bij de expositie Ija Repin. Het laatste nummer werd uitgebracht in een vernieuwd magazineformaat, ontwikkeld i.s.m. Uitgeverij Intermed. Dit nieuwe formaat biedt de mogelijkheid teksten en foto's beter te presenteren en is handzamer voor de museumbezoeker.

Bij de tentoonstellingen van Maria Roosen en Paul Perry werden bijschrift-zaalbladen verzorgd.

De hoofdtentoonstellingen werden naast museumkranten tevens begeleid door audio-toers. Deze werden ingesproken door Peter Greenaway en Jos Hermans (Hel en Hemel); Henk van Os (Repin) en Christiaan Jörg (400 jaar VOC).

Bij Wiegers werd een speciale audiotoer-tekst geschreven. Museumbezoekers konden kiezen uit diverse audiotoers.

Bij elke tentoonstelling werden instructierondleidingen en middagen verzorgd voor vrijwilligers; medewerkers; docenten en leerling-ambassadeurs.

Bij de tentoonstelling Repin werd een informatie-centrum in gebruik genomen. Bezoekers konden

via beeldschermen actuele persknipsels en andere informatie bekijken. In de Mendingi-trein van de NS werd een monitor geplaatst met een informatie-filmpje over de tentoonstellingen Wiegers en Repin. Voor de presentatie in Milaan werd de redactie van de Italiaanse vertaling van het boek van Frans Haks over de collectievorming ten tijde van zijn directoraat verzorgd.

HET VIRTUELE MUSEUM

Vanaf oktober 2001 is het virtuele Groninger Museum beschikbaar voor elke pc gebruiker, via een speciale browser die vanaf de website gratis te installeren is. Het virtuele museum is een driedimensionale voorstelling van het museum, gestueerd in een eigen 3d wereld. Eind 2001 waren het Ploeg - en Starckpaviljoen al voltooid, ingericht en betreedbaar. In het voorjaar van 2002 zal het middengedeelte volgen, met een speciaal project voor het basisonderwijs. In 2002-2003 worden ook de Mendinipaviljoens en het paviljoen Coop Himmelblau toegevoegd, met programma's over de collectie van het museum.

In het Ploegpaviljoen is een speciale virtuele tentoonstelling ingericht over Wiegers, Kirchner, De Ploeg en de Kleurenleer van Goethe. Dit project is speciaal bedoeld voor CKV leerlingen, die zelfstandig op onderzoek kunnen gaan. Deze presentatie is geen replica van de actuele tentoonstelling, maar een aanvulling hierop, waarbij zaken die in het echte museum niet of nauwelijks

gepresenteerd kunnen worden, hier wel virtueel aanwezig zijn. De bezoeker kan door muren heenlopen, boven objecten zweven en vliegen; klikken op schilderijen voor directe achtergrondinformatie en filmpjes en animaties oproepen en opslaan. Zelf ontdekken staat hierbij voorop. Bij binnenkomst in het virtuele museum wordt de bezoeker ontvangen door zgn. bots, die ook op afroep beschikbaar zijn en een eerste uitleg geven. Maar ze kunnen ook genegeerd worden. De bezoeker is zelf aanwezig als avatar, een driedimensionaal poppetje (naar keuze in te stellen). Ook andere bezoekers zijn als avatar weergegeven. Men kan elkaar ontmoeten en met elkaar chatten. Met name deze chat-functie is educatief interessant, omdat op deze manier een direct contact tot stand komt (zgn peer to peer informatie) en hierdoor veel gestimuleerd en geleerd kan worden.

Ook museummedewerkers en docenten kunnen als avatar aanwezig zijn. In 2002 zal met proefscholen onderzoek worden hoe virtuele rondleidingen / onderwijsleergesprekken geregeld kunnen worden. Daarnaast wordt de mogelijkheid onderzocht om op bepaalde tijden zelfs films of voorstellingen te tonen. Een derde mogelijkheid is voor proefscholen om zelf delen van zo'n virtuele wereld te bouwen.

Naast de chatfunctie biedt het virtuele museum ook een mogelijkheid direct gelinkt te worden naar andere plaatsen in de virtuele wereld, waar

<p>Hel en Hemel en Jan Wiegers lokt veel 'rondleidingen-publiek' naar het museum. Over het gehele jaar berekend zijn per maand gemiddeld 3B rondleidingen gegeven.</p>	<p>INFORMATIECENTRUM</p> <p>BIBLIOTHEEK</p> <p>aantal nieuw ingevoerde records 2.649. Totaal 2B.532</p> <p>Nieuw in het beleid is de informatie dichterbij de tentoongestelde werken te brengen. Bij de tentoonstelling IJsa Repin heeft het informatiecentrum i.s.m. educatie een informatieruimte ingericht. Hier waren cd-rom's met reacties uit de pers, websites en het activiteitenprogramma via de computer te raadplegen. Ook de tentoonstellingscatalogus en enkele tijdschriften waren in te zien.</p> <p>Het publiek heeft dankbaar gebruik gemaakt van deze service. Alle stoelen waren constant bezet. Het is de bedoeling bij komende tentoonstellingen soortgelijke ruimtes in te richten.</p>	<p>De invoer verloopt langzamer dan gepland. De documentatie medewerkers hebben door uitbreiding van hun takenpakketten minder aandacht kunnen besteden aan de invoer. Bovendien is de in het vorig verslag jaar aangevraagde subsidie voor de uitbesteding van de invoer niet gehonoreerd.</p>
<p>COMMERCIELE ONTVANGSTEN: 4246 BEZOEKERS</p> <p>De verhuur kent in 2001 een behoorlijke piek na de zomermaanden; vanaf september neemt het aantal aanvragen enorm toe, en worden gemiddeld per maand bijna 10 ontvangsten georganiseerd. Deze, over het algemeen zakelijke ontvangsten, vinden plaats in het auditorium, onderwatercafé, de cursusruimte of, bij grotere partijen, in de entreehal en/of benedenhal.</p> <p>Door de toename van het aantal ontvangsten werd een extra beroep gedaan op collega-medewerkers van de facilitaire dienst (huismeesters).</p>	<p>BEELDARCHIEF</p> <p>aantal gescande afbeeldingen 1.2BB</p> <p>Alle schilderijen van de Ploeg collectie zijn ingescand. In de loop van 2002 moeten ook de overige werken gefotografeerd en gescand zijn.</p> <p>Voorlopig blijven naast de gescande afbeeldingen ook nog de foto's en grootbeeld dia's bestaan. Daar de technische ontwikkeling erg snel gaat en niet is te overzien wat de standaard wordt.</p>	<p>De vrijgekomen vacature van documentatie medewerker is nog steeds niet ingevuld.</p> <p>Wij zijn de heer H. Zwijnenberg erg dankbaar dat hij, per 1 november, als vrijwilliger is begonnen met de retrospectieve invoer.</p> <p>Inmiddels zijn de gegevens en indien aanwezig afbeeldingen van alle schilderijen, foto's en werken van Oe Ploeg ingevoerd.</p>
<p>INFORMATIEBALLE</p> <p>De vrijwillige medewerkers aan de informatieballe hebben, als intermediair tussen organisatie en publiek, ook voorafgaand aan en tijdens de activiteiten een belangrijke rol gespeeld.</p> <p>Er is geëxperimenteerd met een uitbreiding van taken, nl. het verwerken van telefonische reserveringen bij activiteiten, het fungeren als afhaalpunt voor kaarten en beperkte verkoop van de catalogus.</p> <p>Deze nieuwe taken zijn door de medewerkers met enthousiasme uitgevoerd en zullen zeker een vervolg krijgen.</p>	<p>COLLECTIESTRATEGIE</p> <p>aantal ingevoerde objecten: 5.4B9</p>	<p>INTERNET</p> <p>Na negen maanden hard werken is de nieuwe website in oktober gepresenteerd. Het Groninger bedrijf TMLC heeft een vernieuwende site ontworpen. Zowel het ontwerp als de techniek zijn zeer verrassend en verfrissend. De site heeft daarom de "TheBestDesigns.com Design Award" ontvangen.</p> <p>Het aantal bezoekers is explosief gestegen. De oude site werd (tot 10 oktober) geraadpleegd door 47.556 personen en de nieuwe vanaf 10 oktober door 44.77B bezoekers. Het totale aantal hits groeide met meer dan 50% tot 92.0BB.</p>

PUBLIEKSACTIVITEITEN

PUBLIEKSACTIVITEITEN

In het jaar 2001 heeft de afdeling Publieksactiviteiten in totaal 16034 bezoekers gereerd. De publieksactiviteiten stonden in het teken van de grote en spraakmakende tentoonstellingen 'Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden', 'Jan Wiegerts' en 'Ilja Repin. Het geheim van Rusland'.

TENTOONSTELLINGSPENNINGEN: 1950 BEZOEKERS

De opening van de tentoonstelling 'Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden' vond plaats op Tweede paasdag. Het programma bestond uit een uitvoering van het middeleeuwse 'Hellums Paasspel', uitgevoerd door het middeleeuwse muziekensemble Super Librum. Peter Greenaway gaf daarna zijn toelichting op de tentoonstelling. Deze opening was voor een select aantal genodigden toegankelijk. Andere genodigden en belangstellenden werden uitgenodigd voor de – aansluitend georganiseerde – avondopenstelling. Met de tentoonstelling Jan Wiegerts werd tegelijkertijd ook het Ploeg-paviljoen officieel geopend. De opening kende een formeel karakter met meerdere toespraken. De opening van de tentoonstelling 'Ilja Repin. Het geheim van Rusland' was groots en meervoudig van opzet, georganiseerd in samenwerking met de Gasunie.

Het museum was de locatie van het officiële deel voor ca. 400 VIP's, met een openingswoord door de Russische minister van Cultuur en bezichtiging van de tentoonstelling. Een select gezelschap werd daarna met bussen naar de Gasunie gebracht alwaar een diner geserveerd werd. Cultuurcentrum De Oosterpoort was de locatie voor speciaal samengesteld concert van het Noord-Nederlands Orkest in, toegankelijk voor 1100 genodigden. De avond werd besloten met een receptie in het Groninger Museum, met een extra gelegenheid de tentoonstelling te bezichtigen. Naast deze grote openingsevenementen zijn een aantal kleinere tentoonstellingen op bescheiden wijze geopend.

EVENEMENTEN: 1424 BEZOEKERS

In 2001 is afgeweken van de traditie van het halfjaarlijks regulier evenementenprogramma. Dit is vervangen door een activiteitenprogramma in aansluiting op de hoofdtentoonstelling van het seizoen.

De inhoudelijke publieksevenementen in de eerste helft van 2001 hadden alle betrekking op de tentoonstelling 'Hel en Hemel. De Middeleeuwen in het Noorden'.

Tijdens de avondopenstelling, in aansluiting op de opening, waren er drie uitvoeringen van het Hellums Paasspel en kon men tevens genieten van een Paasdiner in het museumrestaurant. De muziekuivoeringen waren tevens te horen op

het museumplein, dat voor deze gelegenheid sfeervol was 'aangekleed' met brandende vuurkorven.

Tijdens de tentoonstellingsperiode kon men verder deelnemen aan een lezingenserie, een gesprek met Peter Greenaway, een busexcursie naar Jever en er zijn, als afsluiting, twee middeleeuwse banketten georganiseerd op de Ubbo Emmiussingel.

De jaarlijks terugkerende en succesvolle collegereeksen met Henk van Ds (i.s.m. Faculteit Kunst- en Architectuurgeschiedenis, RuG) hadden ook betrekking op de Middeleeuwen ('De weg naar de Hemel. Reliekverering in de Middeleeuwen').

Het najaar stond in het teken van de tentoonstelling over Jan Wiegerts, een tentoonstelling die werd omlijst door een lezingenprogramma.

Ilja Repin was aanleiding voor een groots evenementenprogramma bestaand uit lezingen, concerten, filmprogramma's etc. Deze activiteiten vonden plaats in 2002.

RONDLEIDINGEN EN ARRANGEMENTEN (VANAF VOORTGEZET ONDERWIS):

8414 BEZOEKERS

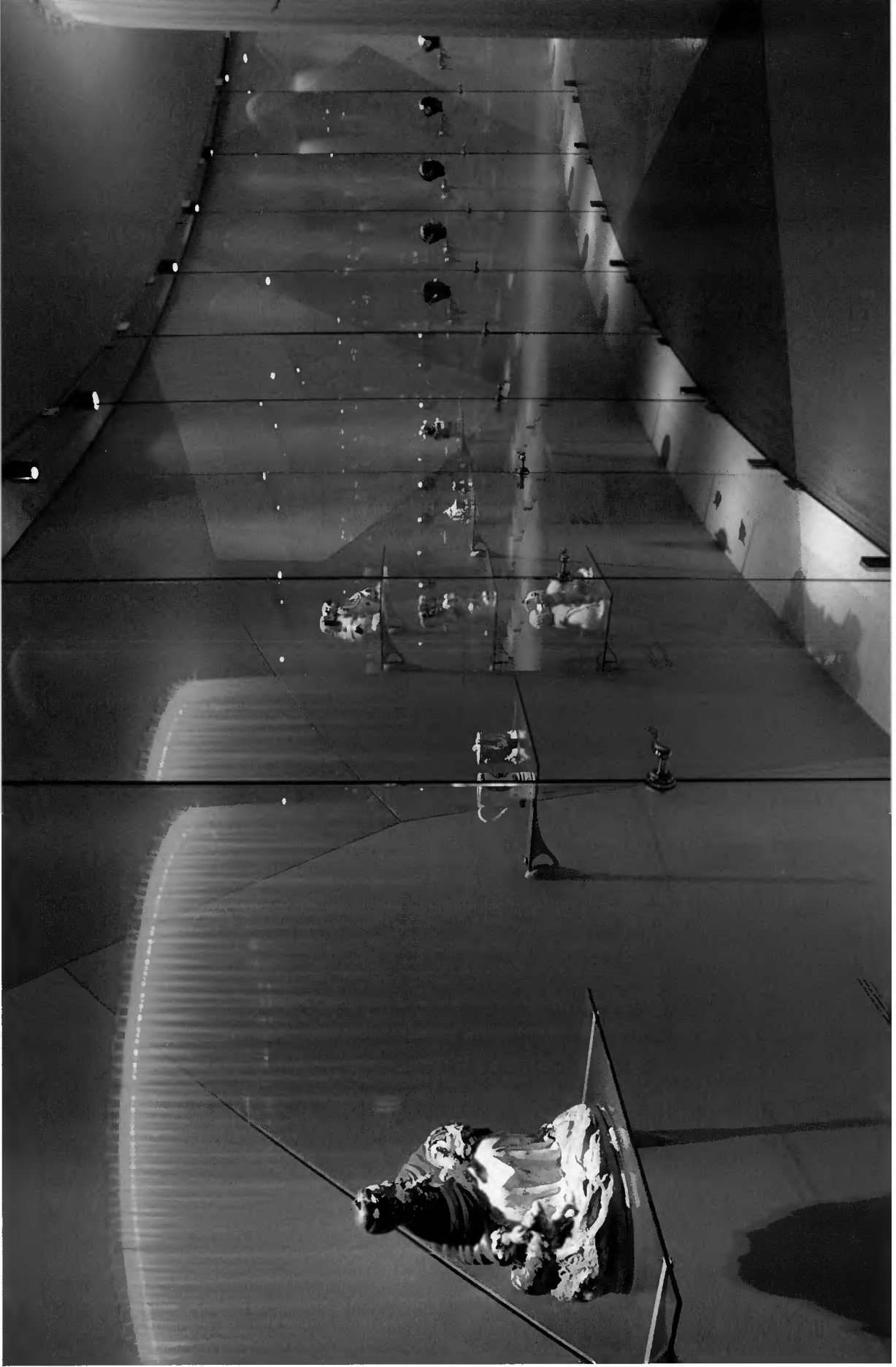
Bijna achteuhalfduizend bezoekers zijn dit jaar rondgeleid door het Groninger Museum. Het eerste kwartaal was relatief rustig, maar vanaf het tweede kwartaal neemt het aantal rondleidingen toe. De tentoonstellingsprogrammering speelt hierbij zeker een rol. de toegankelijke en aansprekende thematiek van tentoonstellingen als

JAN JANSZ. DE STOMME

JAN WIEGERS

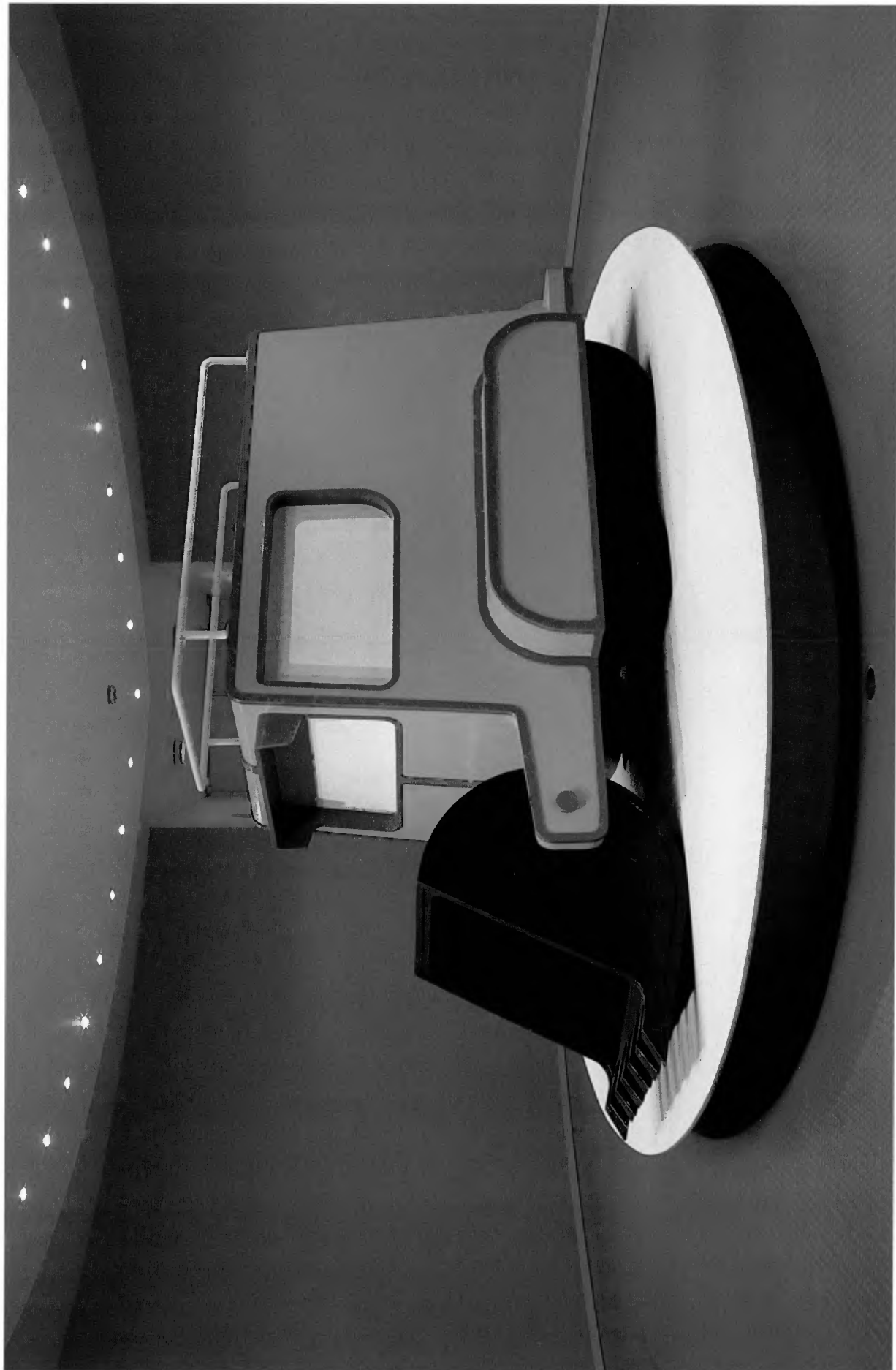
MARIA ROOSEN

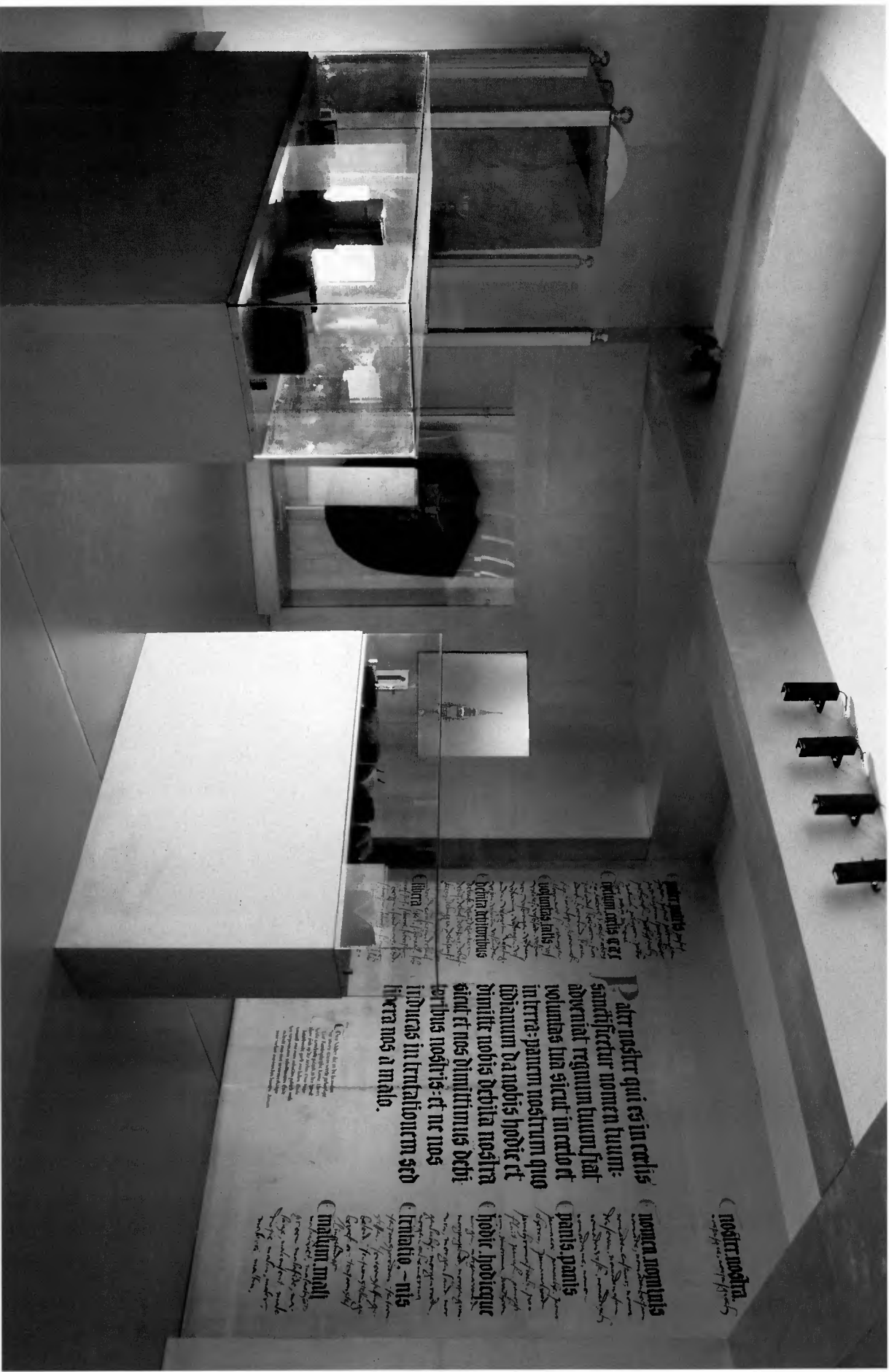
TIDDO NIEBOER

STROOMVERSNELLING

nostra nostra

nomina nomina

Paul's Paul's

hodie hodieque

tributio - nis

malum malum

Pater noster qui es in caelis
 sanctificetur nomen tuum:
 adveniat regnum tuum: fiat
 voluntas tua sicut in caelo et
 in terra: panem nostrum quo
 viviamus da nobis hodie et
 dimitte nobis debita nostra
 sicut et nos dimittimus debi-
 toribus nostris: et ne nos
 inducas in tentationem sed
 libera nos a malo.

HEL EN HEEMEL

HEL EN HEMEL

HEL EN HEMEL

HEL EN HEMEL

2000-2001), 2000
zijde-organza, koperen belletjes
bruikleen Viktor & Rolf
2001.0074

MUNTEN EN PENNINGEN

Anoniem

· Gildepenning timmerliedengilde Groningen, 1787
messing, diameter 4,1 cm
aankoop
2001.0085

SCHILDERIJEN

Wobbe Alkema

· *Compositie*, 1961
tempera op doek, 82,8 x 63,1 x 3 cm (incl. lijst)
bruikleen Stichting De Ploeg
2001.0007

· *Compositie*, 1965
olieverf op hardboard, 53,6 x 74,4 x 2,8 cm
(incl. lijst)
bruikleen Stichting De Ploeg
2001.0008

Robert Combas

· *Zonder titel*, 1982
acrylverf op linnen
155 x 216 cm
bruikleen Jan van Rdrichem en Martijn van
Nieuwenhuyzen, Rmsterdam
2001.0005

George Martens

· *Ekke Kleirna*, 1930
olieverf op doek, ca. 50 x 50 cm,
(lijst: 63,9 x 63,7)
bruikleen Stichting De Ploeg
2001.0075

· *Schuitendiep met paard en wagen*, 1923
olieverf op doek, 74 x 127 cm,
(lijst: 77 x 129 cm)
bruikleen fam. Martens
2001.0087

Tiddo H. Nieboer.

· *Landschap met waterdieren*, 1999
olieverf op hout, 76 x 68 cm
aankoop
2001.0004

Hendrik de Vries

· *Wobbe Alkema*, 1925
olieverf op doek, 50 x 40 cm
bruikleen Stichting De Ploeg
2001.0079

Jan Wieggers

· *Hermann Scherer*, 1926
wasverf op doek, 78 x 54 cm
bruikleen Stichting De Ploeg
2001.0084

TEKENINGEN, AQUARELLEN EN GOUDCHIES

Anoniem

· 33 tekeningen en 20 voorstudies van
Groningse familie-wapens, 1776-1825
potlood, inkt, dekverf op papier, tekeningen elk
44 x 27,5 cm, voorstudies in
diverse maten
aankoop
2001.0012 t/m 2001.0065

Jan Altnik

· *Landschap Groningen (in recto), Euvelgunne -
landarbeidsters (in verso)*, 1925
aquarel, inkt op papier, 16,5 x 20,5 cm
schenking Stichting De Ploeg
2001.0082

George Martens

· *Marionet*
aquarel op papier, 47 x 32 cm
schenking Kunsthandel/Galerie Richard ter
Borg
2001.0081

Alida Jantina Pott

· *Blauwborjje*, 1924
krijt, oostindische inkt op papier, 50 x 60 cm
schenking Kunsthandel/Galerie Richard ter
Borg
2001.0086

- Harper's Bazaar)
cibachromeprint achter plexiglas, 134 x 163 cm
bruikleen Vereniging van Vrienden van het
Groninger Museum
2001.0066
- *Frankie in skincoloured lacedress*, 2000 (opdrachtgever Vogue Italia)
- cibachromeprint achter plexiglas,
134 x 165,5 cm
bruikleen Vereniging van Vrienden van het
Groninger Museum
2001.0067
- *Frankie and Mariana in Viktor & Rolf prêt-à-porter*, 2000 (opdrachtgever Harper's Bazaar)
- cibachromeprint achter plexiglas, 119 x 151 cm,
134 x 165 cm (lijst),
bruikleen Vereniging van Vrienden van het
Groninger Museum
2001.0068
- Erwin Olaf**
- *Marie-Antoinette* #1793 (uit de serie : *Royal Blood*), 2000
- foto op Chrystal Archive Paper, 124 x 124 cm
aankoop
2001.0088
- GERUIMSDIJKWERK**
- MDL Architectures**
- 7 ontwerptekeningen Groninger Museum -
- westelijk paviljoen (paviljoen De Lucchi)*,
2000
computerprints in kleur, 40,5 x 57,1 cm (elk)
schenking De Lucchi
2001.0002
- GRAFIEK**
- Johan Dijkstra**
- *Paarden in landschap*, 1927
- kleurenhoutdruk, 47,5 x 67,5 cm
schenking gezamenlijke aannemers verbouwing Ploegpaviljoen
2001.0083
- Jan van der Pol**
- *Horapallo* (195 linoleumsneden met teksten), 1998
- linoleumsnede, inkt op papier, in houten cassette
40 x 30-30,5 (beeldmaat), 65,5 x 50 (papiermaat), 70 x 55 x 10,5 cm (cassette)
schenking Stichting Beeldende Kunst Amsterdam
2001.0001
- METALLEN**
- Anoniem (Zuid-Nederland?)**
- Ciborie met deksel, ca. 1700-1899
- zilver (2^e gehalte), verguld, h. 24,5 cm, gewicht ca. 345 gram
schenking Vereniging van vrienden van het
- Groninger Museum
2001.0009
- MODE**
- Viktor & Rolf**
- *smoking Opd-pfd-'hawk'-system error-please restart-Officially pronounced dead-photoshop file document* (herfst-winter collectie 2000-2001), 2000
  - wol-crêpe (textiel), koperen belletjes
bruikleen Viktor & Rolf
2001.0071
  - *jurk en ceintuur Spf-tnt-'peace'-please turn off all cell phones and personal computer systems-Solar protection factor-trinitrotoluene* (herfst-winter collectie 2000-2001), 2000
  - zijde-satijn, koperen belletjes
bruikleen Viktor & Rolf
2001.0072
  - *jurk en jas Www-xxx-'dawn'-would you like another transaction?-World wide web-pornography* (herfst-winter collectie 2000-2001), 2000
  - zijde-crêpe-georgette (jurk), keper katoen (jas-textiel), koperen belletjes (jas)
bruikleen Viktor & Rolf
2001.0073
  - *jurk en ceintuurtje Cia-dmz-'wasp'-you've got mail-Central intelligence agency-demilitarized zone* (herfst-winter collectie

- Richard Meier**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/1998
  - 5 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, dienblad
  - 925/1000 zilver, ivoor (details)
  - oplage 97/99, monogram RM
  - schenking particulier
  - 2001.0090
- Allessandro Mendini**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2001
  - 6 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, lepel, dienblad
  - 925/1000 zilver
  - oplage 20/99, monogram RM
  - aankoop met steun van de Vereniging
  - Rembrandt
  - 2001.0091
- Paolo Portoghesi**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2001
  - 6 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, asbak, dienblad
  - 925/1000 zilver, ebbehout (details)
  - oplage 25/99, monogram PP
  - schenking particulier
  - 2001.0092
- Rildo Rossi**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2000
  - 6 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, lepel, in kristallen vitrinekastje
  - 925/1000 zilver, kwarts (details); ijzer, kristal, kwarts, koper (kastje)
  - oplage 45/99, monogram RR
  - aankoop met steun van de Vereniging
  - Rembrandt
  - 2001.0093
- Stanley Tigerman**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2000
  - 5 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, dienblad
  - 925/1000 zilver
  - oplage 15/99, monogram T/M
  - aankoop met steun van de Vereniging
  - Rembrandt
  - 2001.0094
- Robert Venturi**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2001
  - 5 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, dienblad
  - 925/1000 zilver, bladgoud (details), hout (details)
  - oplage 17/99, monogram RV
  - aankoop met steun van de Vereniging
  - Rembrandt
  - 2001.0095
- Kazumasa Yamashita**
- *Coffee & Tea piazza*, 1983/2000
  - 6 dln: koffiepoot, theeepot, melkkannetje, suiker-schaaltje, lepel, dienblad
  - 925/1000 zilver,
  - oplage 6/99
  - aankoop met steun van de Vereniging
  - Rembrandt
  - 2001.0096
- FOTOS**
- Anton Corbijn**
- *Patti Smith*, 1999
  - colourprint, dibond, plexiglas, 125 x 185 cm
  - oplage 4/8
  - aankoop
  - 2001.0076
- *Bono (uit de serie: Still lives)*, 1997
- colourprint, dibond, plexiglas, 125 x 185 cm
- oplage 4/8
- aankoop
- 2001.0077
- *Peter Gabriel (uit de serie: Famouz)*, 1986
- black & white print (foto), hout (lijst),
- 145 x 105 cm
- oplage 4/10
- aankoop
- 2001.0078
- Inez van Lamsweerde / Vinoodh Matadin**
- *Hannelore in Chanel*, 1999 (opdrachtgever

CIBORIE VAN CATHARINA HELPRICHS

Onverwacht kon het Groninger Museum een ciborie verwerven die ooit in Groningen gebruikt werd. Onder de mooi gedreven voet was de naam van Catharina Helprichs gegraveerd. Zij was een rijke weduwe uit de Caroliweg met heimelijk katholieke sympathieën. Dat was in haar familie niet ongewoon. Haar oom en voogd Jacob Cnol werd veroordeeld wegen biechten. Na 1594 was er wel vrijheid van geloof, maar katholieke riten en sacramenten waren streng verboden. Maar heimelijk bleef een deel van de bevolking katholiek. Later in de 17^e eeuw werden schuilkerken door de protestantse overheid gedoogd.

Zoals bijna al het uit de 17^e eeuw bewaard gebleven katholieke kerkzilver werd ook de ciborie van Catharina in Zuid-Nederland gemaakt. Op de kelk is het laatste avondmaal afgebeeld. De voorstelling werd geflankeerd door St. Johannes de Ooper en St. Catharina. De ciborie zal door of ter nagedachtenis aan Catharina Helprichs geschenken zijn aan een der schuilkerken van Groningen en later daarvan vervreemd zijn. Maar daarover ontbreekt verdere documentatie.

De onverwachte aankoop werd mogelijk gemaakt doordat de Vereniging van Vrienden van het Groninger Museum de ciborie kocht en het vervolgens in langdurig bruikleen gaf.

GRONINGER HERALDIEK

Een serie van 20 laat 18^e eeuwse tekeningen voorstellende familiewapens van Groninger landadel. De tekeningen werden gemaakt naar 17^e eeuwse glas in lood ramen uit een of meer Groninger borgen. Het was in de 17^e en 18^e eeuw gebruikelijk om als relatiegeschenk – vooral bij nieuwbouw – een geschilderd glas te schenken met het familiewapen erop. Zowel in de Menkemaborg als in de Fraeylemaborg zijn nog enkele van die ramen te vinden, maar veel van deze ramen gingen bij de sloop van borgen en door baldadigheid verloren. Het Groninger Museum bezit nog enkele van dergelijke ramen uit de borg Ewsum bij Middelstum. Bij de tekeningen horen ook voorstudies waardoor vaststaat dat ramen in een borg als voorbeeld diende. Jammer genoeg is onzeker in welke borg de nagetekende ramen zaten, maar de herkende wapens van families als Ewsum, Coenders, Clant, Lewe, Van Isselmuiden, Asinga en Alberda wijzen op Middelstum of omgeving. De Ewsumborg, Klinkemaborg of Scheitkema-Nijenstein komen dan in aanmerking. Aan een nadere studie van de tekeningen wordt gewerkt. Wellicht dat daarbij de borg (of borgen) gevonden worden waar de ramen hingen. Prinses Agnes van Oranje Nassau en de heren van de Ommelanden hadden aan die borg ook een raam geschonken.[ek]

LIJST VAN AANWIJNGEN 2001

AUDIOSUELE MIDDELEN / DOCUMENTATIE

Viktor & Rolf

- mastertape *Viktor & Rolf: collections 1998-2000*
- videoband VHS
- schenking Viktor & Rolf 2001.0003
- videoband *Viktor & Rolf: ready-to-wear, spring/summer 2001*
- schenking Viktor & Rolf 2001.0010

DESIGN / METALEN

Alessi (producent)

- 8 zilveren koffie- en theeserviezen, ontworpen door de volgende architecten:

Hans Hollein

- *Coffee & Tea piazza, 1983/2000*
- 5 dln: koffiepot, theepot, melkkannetje, suikerschaaltje, dienblad
- 925/1000 zilver, metaacrylaat (details), gegalvaniseerd koper (details)
- oplage 20/99, gesigneerd
- aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt
- 2001.0089

DE PLOEG

De verzameling Ploeg-werken kon in 2001 worden uitgebreid dankzij verschillende schenkingen en bruiklenen. Tot de belangrijkste aanwinsten behoren de schilderijen Schuitendiep met paard en wagen van George Martens uit 1923 (bruikleen familie Martens), Portret van Ekke Kleima van George Martens uit 1929 (bruikleen Stichting De Ploeg; schenking mev. R. Martens-Bonnema), de ongedateerde aquarel Groninger Landschap van Jan Altink (schenking Stichting De Ploeg ter gelegenheid van de opening van het Ploegpaviljoen) en het schilderij Portret van Hermann Scherer van Jan Wiegers uit 1926. Dit laatste werk kon kort na aanvang van de overzichtstentoonstelling van Jan Wiegers worden verworven door Stichting De Ploeg en werd als nog in de expositie opgenomen. Het portret werd aan de stichting geschonken door de heer T.W. Niemeijer.

Het portret van Hermann Scherer lag verborgen onder een stilleven uit de jaren dertig en werd ontdekt door Cees Hofsteenge. Het behoort tot de schilderijen waarover Wiegers nadien kennelijk minder tevreden was en die hij liet verdwijnen onder nieuwe. Vooral de schilderijen die zich kenmerken door een schijnbaar ongecontroleerde expressiviteit, een schematische uitwerking en een anti-esthetische inslag troffen dit lot. Deze 'correcties' op zijn eigen oeuvre vonden voor- namelijk plaats in de jaren dertig, een periode

waarin hij gematigder opvattingen ontwikkelde omtrent kleur, vorm en expressie. Tijdens de voorbereidingen van de tentoonstelling Jan Wiegers, Groningen-Davos kon het oorspronkelijke beeld van Wiegers' Groninger expressionisme enigszins worden gereconstrueerd en kon worden aange- toond dat juist de schematisch uitgewerkte schil- derijen met een tot op bepaalde hoogte primiti- vistische inslag van grote invloed zijn geweest op het werk van Hendrik Werkman, Johan Dijkstra en Jan Altink. Het portret dat Wiegers in 1926 van de Zwitserse kunstenaar Hermann Scherer maakte behoort tot de werken die niet geschilderd zijn met als doel het oog te strelen, maar die vooral uiting zijn van een intuïtieve expressie. Het kleur- rijke werk kent een vlakmatige indeling en con- centreert zich rond de schetsmatig opgezette kop en de indringende ogen.

Hermann Scherer onderhield in de periode 1921-1927 nauwe contacten met Ernst Ludwig Kirchner en liet zich evenals Wiegers door Kirchner inspireren tot een expressionistische stijl die zijn uitwerking vond in zowel schilderijen, grafiek, tekeningen als houtplastieken. In 1924 formeerde Scherer met twee andere Zwitserse volgelingen van Kirchner, Albert Müller en Paul Gamenisch, de groep Rot-Blau. Door de vroege dood van Müller in 1926 en Scherer in 1927 kon deze groep geen werkelijk stempel drukken op de Zwitserse moderne kunst uit het Interbellum. Dat Wiegers de drie Zwitserse kunstenaars heeft

ontmoet tijdens een van zijn verblijven in Frauenkirch werd al langer vermoed, maar het door Wiegers geschilderde portret vormt daar- toe het eerste artistieke bewijs.[hs]

RIEMBESLAG TOE EEUW

Een bijzondere bodemvondst die dit jaar aan de collectie archeologie werd toegevoegd als schenking van een particulier was een rechthoe- rig stuk riembeslag met bijzondere email en ver- guldsversiering voorstellende twee vogels bij een boom. Het stuk werd gevonden in afgevoerde grond uit de binnenstad van de stad Groningen. Tot nu werden twee vergelijkbare stukken met dezelfde versiering gevonden. Een in Zuid- Duitsland en een in Hongarije. Helaas waren dat, net als het Groningse stuk, losse vondsten. Door vergelijking met andere riembeslagen en versier- de voorwerpen kan dit stuk echter met grote zekerheid in de 10^e eeuw worden geplaatst.

De voorstelling stelt twee pauzen bij de paradijs- boom voor. Die voorstelling, die terugging op voorbeelden uit de klassieke wereld, werd in de Christelijke wereld gebruikt als symbool van het eeuwige leven. In de Karolingische tijd werd sterk teruggegrepen op de klassieke wereld. Zodat wel gesproken wordt van de Karolingische renais- sance. Het bijzondere stuk moet gecirculeerd hebben in hoge kringen en was mogelijk afkom- stig van een bewoner of bezoeker van het koningsgoed in Groningen.

COLLECTIES EN AANWIJSTEN

ZILVEREN THEESERVIEZEN

Alessandro Mendini, vormgever, architect en theoreticus, is ondermeer werkzaam voor de Italiaanse firma Alessi. In die hoedanigheid gaf hij in 1979 aan elf vooraanstaande, min of meer 'postmoderne' architecten opdracht voor het ontwerp van een thee- en koffieservies. Het uitgangspunt was een marktplein (het dienblad) met daarop bebouwing (de thee- of koffiekkan en overige attributen). Onder de titel *Tea & Coffee Piazza* werden de in zilver uitgevoerde serviezen uiteindelijk in 1983 gepresenteerd, na overwinning van nogal wat technische problemen. Internationaal trokken ze onmiddellijk de aandacht, het debat over postmodernisme in architectuur en beeldende kunst woedde op dat moment namelijk hevig. Zo kwam in Italië een nieuwe vorm van design op, die zich op provocerende wijze afzette tegen het modernistische adagium *form follows function*. De Alessi-serviezen vormden in dat debat een luxueus statement: vóór eclecticisme en sensualiteit in vormgeving en architectuur.

Van deze elf serviezen, elk vervaardigd in een oplage van 99 stuks, werden er in 2001 zes met steun van de Vereniging Rembrandt door het Groninger Museum aangekocht. Het gaat hier om de ontwerpen van Hans Hollein, Alessandro Mendini, Aldo Rossi, Stanley Tigerman, Robert

Venturi en Kazuma Yamashita. Het museum verwierf reeds in 1989 drie serviezen van Michael Graves, Charles Jencks en Oscar Tusquets. De resterende twee, van Richard Meier en Paolo Portoghesi werden onlangs met steun van een particulier aangekocht. Na het Victoria & Albert Museum te Londen is het Groninger Museum thans de tweede openbare met een compleet aanwezig serie.

De serie *Tea & Coffee Piazza* behoorde tot de eerste projecten die Mendini als *art director* voor Alessi realiseerde; het zou een ingrijpende invloed uitoefenen. Sindsdien profileert het bedrijf zich internationaal met een gedurfde modieuze vormgeving, waarin niet zelden vrolijkheid en raffinement op verrassende wijze samengaan.

Drie van de serviesontwerpers hebben gemeend dat zij minimaal één opmerkelijk museumgebouw ontwierpen. Mendini zelf het Groninger Museum en Aldo Rossi het in ongeveer dezelfde tijd gebouwde Bonnefantenmuseum in Maastricht. De Weense architect Hans Hollein leverde begin jaren tachtig het Museum am Abteiberg in Mönchengladbach. Dit was het eerste van een nieuwe generatie museumgebouwen in Duitsland, enkele jaren later bouwde Hollein het Museum voor Moderne Kunst in Frankfurt. Dverigens hebben zij ook gemeend dat hun ontwerp voor *Tea & Coffee Piazza* niet helemaal letterlijk het idee van een marktplein weerspiegelt.

Hans Hollein baseerde zijn asymmetrische dienblad op de plattegrond van een vliegedekschip, waarop de diverse kannen bij wijze van spreken als straaljagers en afweergeschut gearrangeerd kunnen worden. Tegelijkertijd verwijst dit bijzondere ontwerp stilistisch naar het Weense modernistische design uit het begin van de twintigste eeuw.

Aldo Rossi plaatste zijn kannen in een huisvormig, glazen kastje met een elektrisch klokje in het timpaan. Het toont zijn voorkeur voor de driehoek en de conische vorm, voor een eenvoudige geometrie en een zekere nostalgie, die ook uit zijn gebouwen spreekt. Als in een schilderhuis (het huisje waarin een soldaat op wacht voor de regen kan schuilen) staan de kannen hier in beschutting zolang zij niet worden gebruikt.

Mendini, tenslotte, nam een bestaand dienblad uit het Alessi-assortiment als basis. Zijn melkkanetje, koffie en theepot hebben de vorm van een bol of een ellipsoïde en staan op een ranke, buisvormige voet. De suikerpot vormt een sector van de koffiepoot. Karakteristiek Mendini-detail zijn de kleine wimpeltjes: ogenschijnlijk functioneel geven zij uiting aan zijn voorkeur voor lichtvoetige en fantasievolle decoratie. Achttien jaar na de presentatie van de serviezen en twaalf jaar na de verwerving van de eerste drie door het Groninger Museum zijn ze dan eindelijk compleet. En zeer op hun plek in de door Mendini zelf gebouwde schatkamer! [rs]

choreografe Karin Post en Linda Nijenhof.

Het museum toonde Flex van Chris Cunnigham, bekend van clips voor Madonna en Bjork. Flex is een videofilm die veronrustend, beklemmend en betoverend is. Daarnaast werd een nieuw geluidswerk van Steve McQueen en een installatie van Ger van Elk alsmede een doorlopend filmprogramma met films van Michael Snow, Ester Eva Damen, Peter Delpout, Berend Strik en Peter Struycken gepresenteerd.

JHN JANSZON DE STOMME

29 september - 17 maart 2002

Het Groninger Museum heeft de grootste verzameling werken van de schilder Jan Jansz de Stomme (1617-1657). Hij was in zijn tijd de society portrettitel van Groningen. In de ovale zaal west werd een overzicht van 18 werken gehangen. Bijzonder was dat voor het eerst, dankzij een particulier bruikleen, alle vier evangelisten bij elkaar te zien waren.

Tot de opening van Repin werden in aansluiting op deze tentoonstelling in hal O 17e eeuwse kindportretten, waaronder enkele van De Stomme, gehangen.

HET GRONINGER MUSEUM IN MILAAN

Dp uitnodiging van het stadsbestuur van Milaan heeft het Groninger Museum een tentoonstelling ingericht in Museo Permanente. De tentoonstelling van 20 mei t/m 9 september 2001 gaf een

beeld van het collectie- en aankoopbeleid van oud directeur van het Groninger Museum Frans Haks, aangevuld met recentere aankopen. Voor Haks is het museum de plaats waar je de verandering van karakter van de kunst toont. Tijdens zijn directoraat werd gekozen voor kunst in de twijfelzone. Daarmee bedoelt Haks kunst waarvan nog niet duidelijk is of het kunst is of niet. De presentatie in Milaan liet werk zien van onder andere Mimmo Paladino, Enzo Cucchi, Renselm Kieffer, Keith Haring, Memphis, Jeff Koons, Ger van Elk, Carel Visser, Henk Visch, Andy Warhol en Roy Lichtenstein.

Frans Haks heeft eens gezegd "het museum is een instrument dat je op verschillende manieren kunt bespelen". Hij bedoelt hiermee te zeggen dat je kunst niet moet plaatsen in verschillende hokjes, maar dat er vele grensgebieden zijn. Een voorbeeld is het gebied tussen kunst en architectuur. Op de tentoonstelling was dat gebied vertegenwoordigd met werk van Alessandro Mendini, Ettore Sottsass, Rhonda Zwillingler, Thomas Lanigan Schmidt en Peter Shire.

Naast werken op het gebied van kunst en architectuur zijn er kunstwerken die zich oftewel ophouden in het grensgebied tussen de kunstdisciplines, oftewel in de twijfelzone tussen de beeldende kunst en de commercie. De laatste jaren heeft het Groninger Museum zich intensief beziggehouden met de collectievorming op het gebied van mode en fotografie. Prachtige creaties waren

er te zien van Viktor & Rolf, Comme des Garçons, Galliano en Rzzedine Flaia. Uit de collectie fotografie waren topwerken te zien van Inez van Lamsweerde/Vinoodh Matadin, Andres Serrano, Rineke Dijkstra, Ranton Corbijn en Erwin Olaf.

Het kleurenpalet dat gebruikt werd voor de zalen van Museo Permanente is het kleurenpalet van de Nederlandse kunstenaar Peter Struycken, dat ook toegepast wordt in de zalen in het Groninger Museum. Bij de tentoonstelling verscheen een Italiaanse vertaling van het boek Een pissende poes in museumland door Frans Haks, onder redactie van Steven Kolsteren.

Daarnaast was Kees van Twist door het stadsbestuur van Milaan gevraagd om de Nederlandse inzending van de Triënnale te verzorgen. Getoond werden werken van Bas Meerman, Paul Perry en Lidy Jacobs.

Nieboers houtdrukken kenmerken zich door het gebruik van meerkleurendruk, figuratieve sjablonvormen en door een visionair karakter. Hoewel ze voortkomen uit een geheel oorspronkelijke bron staan ze daarmee in de rijke traditie die de grafiekkunst sinds De Ploeg en in het bijzonder Werkman kent.

De gepresenteerde houtdrukken zijn grotendeels gemaakt in de periode waarin Nieboer zich definitief vestigde in Frankrijk. De sfeer van de werken is doortrokken van de nieuwe omstandigheden of beter vormt daar een mentale reactie op. Vensters, vogels, stillevenelementen, gestileerde koppen en gestalten figureren in opvallende heldere composities. De situatie waarin de kunstenaar terug geworpen lijkt op zichzelf vertaalt zich in een nieuwe concentratie op vorm, structuur en vlakverdeling.

Oud-directeur Frans Haks omschreef tijdens een openingstoespraak Nieboers werk als paradijselijk. Als daarvan al sprake is dan geldt dat zeker niet voor de series die tijdens de expositie in het prentenkabinet werden getoond. Daarvoor zijn de contrasten te ongemakkelijk, de afsnijdingen en beeldindelingen te onverwacht en de figuren uiteindelijk toch teveel doortrokken van melancholie, angst en verlatenheid. Misschien wil Nieboer in zijn werk paradijsen dromen, maar komt hij als het erop aankomt niet los van de duisterder kanten van zijn persoon. Elk verlangen naar het ongerepte vindt een reactie in elementen

ten die niet alleen bevreemden, maar vooral ook confronteren. En daarin ligt de waarheid van Nieboers werk verborgen. Het beweegt zich op het breukvlak van bekoring en beklemming.[hs]

Op 29 mei 2002 overleed op 61-jarige leeftijd na een korte ziekte toch nog onverwacht Tiddo Hedzer Nieboer. De herinnering aan zijn persoon en leven ligt in zijn werk besloten.

STARCKPAVILJOEN

GRONINGER PRONK

1 september 2000 – 18 november 2001

Deze vorig jaar geopende presentatie was het grootste deel van het jaar nog te zien.

400 JAAR VOC CHINEES PORSELEIN

In het kader van 400 Jaar VOC in het jaar 2002 toonde het Groninger Museum uit eigen collectie Chinees porselein uit de tijd van de VOC. De tentoonstelling vond plaats van 1 december 2001 t/m 10 november 2002 in het Starck paviljoen.

Een belangrijk onderdeel van de tentoonstelling vormt de collectie porselein uit het scheepswrak de Geldermalsen. Dit schip leed schipbreuk in 1752 met aan boord een enorme lading Chinees porselein voor Nederland. In de bodem van het Starck paviljoen zijn in het zgn. aquarium scherven uit het wrak te zien.

In maart 1602 wordt de Verenigde Oost-Indische

Compagnie (VOC, 1602-1799) opgericht met als doel de handel in Aziatische producten. Een gevolg van deze handel is de introductie in Nederland van Chinees porselein. Porselein is in die tijd een enorm geliefd artikel. Niet alleen omdat het een duurzaam materiaal is, ook de vormen en exotische versieringen spreken een groot publiek aan. Porselein is zowel een gebruiks- en siergoed als een statusartikel. Een ruim overzicht van de verschillende soorten porselein die indertijd in Nederland in de mode waren wordt tentoongesteld. Zo is er kraakporselein uit het begin van de 17^e eeuw te zien. Kangxi porselein van rond 1700 en ook het beroemde Famille Rose serviesgoed (1720-1800). Topstukken zijn onder anderen twee blauwe tulpvazen, de Famille Verte glazenkoeler en het Chine de Commande bord versierd met het wapen van Groningen.

OVALE ZALEN EN ANDERE RUIMTES

VANUIT DE BEWEGING

26 augustus t/m 23 september

Met de tentoonstelling *Vanuit de Beweging* in het kader van de manifestatie Blue Moon liet het Groninger Museum de relatie tussen beeldende kunst, gearticuleerde bewegingen en het geregisserde bewegende lichaam zien. De tentoonstelling vond plaats op diverse locaties in de binnenstad van Groningen en natuurlijk in het Groninger Museum en werd georganiseerd door

In de zomer van 2002 zal een ruime selectie uit de Groninger expositie te zien zijn in het Kirchner Museum te Davos.(hst)

COOP HIMMELBLAU PRIVILIEGEN

MARIA ROOSEN IN HIMMELBLAU

21 april t/m 11 december 2001

Maria Roosen (Disterwijk 1957) valt binnen de Nederlandse kunstwereld op door haar voor-naamste medium: glas en keramiek. Met deze materialen geeft zij uitdrukking aan thema's als lichamelijke, zinnelijkheid en identiteit. Kenmerkend voor Roosens oeuvre zijn de ronde, vriendelijke en uitnodigende vormen, die zij soms combineert met bestaande dingen. Interpretatiemogelijkheden van haar werk zijn gebaseerd op vormverwantschap. Zo lijken haar glazen sculpturen soms op borsten, ogen, kralen of spermacellen.

De tentoonstelling Maria Roosen in Himmelblau toonde een selectie uit haar oeuvre. Het was een presentatie waarin schoonheid, humor en verleiding een paradoxaal contrast vormden met het architectonische geweld van de omgeving. Met het zonlicht dat in de glazen objecten weerkaatste, vormden haar installaties van onder andere een kabouterentje en het landschap van sparren een geheel eigen wereld, die terug leek te gaan op jeugdherinneringen en sprookjes. Voor de tentoonstelling in het Groninger Museum

vervaardigde zij een kunstwerk dat bestond uit een veelvoud aan gekleurde glazen belletjes, dat als een abstract fundament onder haar oeuvre was vanwaar alle andere glazen vormen leken voortgekomen. Deze installatie werd op het na afloop van de tentoonstelling aangekocht.

IMMORTALITY SUITE

22 december 2001 t/m 17 april 2002

De tentoonstelling *Immortality Suite* was een solo-project van kunstenaar Paul Perry (1956) rond het thema dood. Perry's werk beweegt zich op eclectische wijze tussen kunst, wetenschap en filosofie. Bijzonder aandachtsg gebied in zijn werk is het spanningsveld tussen cultuur en natuur. Rldus kunnen Perry's kunstwerken beschouwd worden als onderzoeken naar fundamentele en existentiële kwesties als identiteit en transformatie, die inherent zijn aan ons bestaan.

De tentoonstelling bestond uit een aantal kernwerken, die tezamen een 'suite' vormden en die door hun aan elkaar gerelateerde thematiek een samenhang vormden waarbij de bezoekers zelf bepaalde verbanden moest leggen tussen de kunstwerken onderling. Een van de belangrijkste en meest omstreden onderdelen van de tentoonstelling was het kunstwerk Nuclear Garden. Dit werk, gestoeld op een Japanse Zen tuin, was een formele variant daarop. Wezenlijk, maar onzichtbaar onderdeel van de tuin, die in dit geval

bestond uit een zwart stalen constructie met daarin een aantal keien, was de minimale hoeveelheid uraniumerts, dat onzichtbaar voor de bezoekers, in een van de stenen rustte. Het van nature radio-actieve uranium staat als oneindige bron van energie als een soort miniaturzoon en als een alternatieve tuin van Eden.

Een ander onderdeel van de installatie werd gevormd door een video installatie die een weerslag was van Perry's wellicht nog meer omstre-den actie, namelijk een bijna dood ervaring. Middels deze ervaring, die hij in het museum onderging, trachtte hij door te dringen in de onbevattelijkheid van het fenomeen dood. Hij bewerkstelligde deze ervaring door toediening van het kunstmatige middel ketamine. Het werk dat in de tentoonstelling te zien was, was de tweede uit de serie A Thousand Deaths, Sortie II. [s-avdz]

PRENTENKABINET

TIDDO NIEBOER

Van 13 oktober 2001 tot en met 13 januari 2002 waren in het prentenkabinet (Mendini 1-paviljoen) houtdrukken te zien van Tiddo Nieboer uit de periode 1996-2001. Het Groninger Museum heeft Nieboers ontwikkeling vrij nauwgezet gevolgd en bezit dan ook een representatief overzicht van zijn werk, dat bestaat uit plastersken, schilderijen en grafiek.

zover was, moest er veel worden onderhandeld, zowel door het museum als door de Nederlandse regering. Dankzij Gasunie is de tentoonstelling ook financieel mogelijk gemaakt.

Er werden in totaal 51 schilderijen en 40 tekeningen gepresenteerd. Deze waren afkomstig van het Russisch Museum (St. Petersburg), Tretjakov Museum (Moskou) en Radisjstjev Museum (Saratov). De tentoonstelling werd thematisch ingedeeld. Zo kon de bezoeker in de eerste zaal (ovaal) kennismaken met de portretten van bekende schrijvers en musici, vervolgens kwamen de thema's folklore, geschiedenis, religie, revolutie, vrienden, familie en tot slot *De Wolgaslepers* aan bod. De trapzaal werd omgevoerd tot informatieruimte. Hier kreeg de bezoeker de gelegenheid meer te weten te komen over Repins leven.

Bij de tentoonstelling verscheen een catalogus met bijdragen van Henk van Os, Sjeng Scheijen en enkele Russische conservatoren.[pw]

PLOEGPAVILJOEN BERINGER HAZEWINKEL

JAN WIEGERS, GRONINGEN - DAVOS

Als zesde in de reeks overzichtstentoonstellingen van Ploegkunstenaars werd in het nieuwe Ploegpaviljoen *Stichting Beringer Hazewinkel* het werk getoond van Jan Wiegiers. De tentoonstelling werd gelijktijdig met het nieuwe paviljoen geopend op 12 oktober, zou duren tot en met 3 maart 2002,

maar werd tussentijds verlengd tot en met 28 april 2002. Alhoewel Jan Wiegiers in Nederland met Kees van Dongen, Jan Sluijters en Leo Gestel wordt beschouwd als een van de belangrijkste pioniers van het expressionisme, ontbrak tot nog toe een overzichtelijk beeld van zijn totale oeuvre. Anders dan met het werk van de overige leden van De Ploeg het geval is, bereikten zijn schilderijen en werken op papier al voor de oorlog een breed (internationaal) publiek en verdwenen dientengevolge uit beeld. Dankzij een drie jaar durend onderzoek dat resulteerde in de eerste overzichtstentoonstelling na 1960 en de allereerste monografie van de kunstenaar werden vele werken achterhaald en kon de betekenis van zijn kunstenaarschap steeds duidelijker worden afgebakend. Zo ontstond het beeld van een kunstenaar die in het noorden van Nederland een op Duitsland gericht expressionisme introduceerde, invloedend van Kirchner en indirect Die Brücke op een geheel persoonlijke wijze wist te verwerken en in de jaren twintig zijn meest uitgesproken en in beeldend opzicht meest interessante werk maakte. Dat vindt niet alleen zijn neerslag in uiterst - soms brutaal - expressieve schilderijen, maar ook in navenante tekeningen, etsen, lithografieën en houtdrukken. Toen Wiegiers na 1926 zich meer en meer leek te distantiëren van wat in veel kritieken uit die tijd werd omschreven als de invloed van Kirchner en de gemeenschapszin binnen De Ploeg afnam ontwikkelde hij een lyrisch impressionisti-

sche stijl die een aantal verrassende hoogtepunten opleverde, maar in zijn algemeenheid toch een neergang betekende. Gedurende de periode 1934-1945 hanteerde Wiegiers een naturalistische stijl die zelden geïnspireerd werk opleverde en om die reden ontbrak in de tentoonstelling. Waarschijnlijk gestimuleerd door het eigentijds modernisme, dat met name in Amsterdam in volle hevigheid losbarstte, alsmede de groeiende waardering voor zijn vooroorlogse werk, werden zijn schilderijen vanaf 1946 weer krachtiger van kleur en vrijer van opvatting. De energieke spontaniteit en impulsiviteit die kenmerkend was voor zijn werk uit de jaren twintig maakte echter definitief plaats voor een grotere aandacht voor de decoratieve kwaliteiten van kleur en vlak. Dat resulteerde in een bezonken expressionisme waarin de verworvenheden van onder anderen Kirchner, Matisse en Beckmann werden verbonden, maar waarin de directheid en bevlogenheid van het vroege werk vaak nade wordt gemist. Een aantal hoogtepunten uit deze periode werden in een zaal getoond en vormden de afsluiting van de expositie.

Bij de tentoonstelling verscheen deel zes in de door het Groninger Museum uitgegeven *Suip Stolk* vormgegeven reeks Ploegmonografieën: Jan Wiegiers - de ceremoniemeester heeft het spel laten beginnen met bijdragen van Cees Hofsteenge, Steven Kolsteren, Renske van der Linde-Beins en Han Steenbruggen.

of zij op dat moment in hun carrière voor stond. Uitgenodigd werden: Rnuschka Blommers & Niels Schumm, Eelco Brand, Twan Janssen, Folkert de Jong, Erik van Lieshout, Bas Meerman, Monkey Bogs en Job Smeets. Dit leverde een gevarieerde tentoonstelling op, waarvan sommige werken speciaal voor de tentoonstelling werden vervaardigd. Om elke kunstenaar zo uitgesproken mogelijk tot zijn recht te laten komen, werd per zaal gekozen voor één serie of één installatie. De tentoonstelling in zijn geheel werd gekenmerkt door een alternerend systeem van contrasten, waarbij formeel en inhoudelijke tegenstellingen per zaal afwisselden.

Nieuwe media speelden een bescheiden rol in de tentoonstelling in de vorm van Eelco Brand die met zijn hyper geavanceerde computeranimaties zijn visie gaf op het klassieke schilderij. Het hart van de presentatie werd gevormd door een galerij der jonge groten uit de internationale modewereld; indringende en technisch perfecte portretten van Blommers & Schumm. Daaromheen gegroepeerd Folkert de Jong die met zijn uit styrofoam opgetrokken sculpturen groep haarfijn een weg wijst te bewandelen tussen totale hilariteit en volmaakt onbehagen. Van Lieshout maakte middels een berg schroot zijn mening kenbaar over de gelikte overstijde (kunst)wereld. De Monkey Bogs presenteerden balon-lampen, Meerman toonde ons zijn hedendaagse schilderkunstige invulling op het eeuwen-

oude thema liefde en Smeets liet met zijn serie loodzware bronzen toeschouwers kennis nemen van de niet functionele aspecten van design. Voor de ovaal maakte hij speciaal voor het museum een autonoom werk Excavator, een glimmend geel gecoate papier-maché buildozer. Het laatste woord was aan Janssen die de tentoonstelling afsloot met zijn bijna acht meter lang Regenboog schilderij, dat opgebouwd was uit honderden minutieus opgebrachte kleuren-sliertjes en dat tussen je oogbaren door kijkend las als een enkele kwaststreek met daarin de honderden kleuren van het schilderspalet.

Geen doel op zich, maar zeker niet toevallig leidde het contact met deze kunstenaars tot nieuwe toekomstperspectieven. Zo werd naar aanleiding van het vooronderzoek voor de tentoonstelling, besloten om met Erik van Lieshout een grote tentoonstelling te organiseren terwijl met Smeets en Blommers & Schumm gewerkt wordt aan een nieuwe stipendiumregeling. Als start werden de serie *The Influence* en *Excavator* middels deze regeling verworven.[s-avdz]

IJJA REPIN, HET GEHEIM VAN RUSLAND

15 december 2001 – 7 april 2002

Op 14 december werd de tentoonstelling Ijja Repin, Het Geheim van Rusland geopend door de Russische minister van cultuur. Het idee voor de expositie ontstond op de nieuwigjaarsreceptie

2000 van de commissaris van de Koningin na een gesprek van Gasunie directeur George Verberg en museumdirecteur Kees van Twist. De Gasunie heeft een speciale stichting opgericht om een keer in de twee jaar een grote tentoonstelling in het Groninger Museum te realiseren. Voorwaarde bij de eerste tentoonstelling was, dat het ontwerp gelieerd diende te zijn aan Rusland. Op voorspraak van Prof. Dr. Henk van Os werd gekozen voor Ijja Repin. Van Os stelde de tentoonstelling ook samen met medewerking van slavist Sjeng Scheijen. Al tijdens zijn leven verwierf schilder Ijja Repin (1844-1930) grote roem in het negentiende-eeuwse Rusland en inmiddels heeft hij daar nu de status die vergelijkbaar is met die van Rembrandt in Nederland. Kenmerkend voor Ijja Repin is zijn realistische manier van schilderen van grote onderwerpen. Belangrijke voorbeelden uit de tentoonstelling zijn *De Wolgaslepers* (1873), *Onverwacht* (1884-1888) en *Tsaravna Sofja* (1879). Bijzonder zijn verder de portretten van bevriende schrijvers met name Tolstoj en musici waaronder Glinka en Moessorgskij, maar vooral ook van zijn eigen familie. Uit deze portretten spreekt de grote genegenheid die Repin koesterde voor degene die voor hem zat.

Het werk van Repin heeft alleen in het verleden Rusland slechts sporadisch verlaten. Daarom was het uniek om zoveel werken in het Groninger Museum te kunnen tonen. Voordat het echter

passerde daar de hellemond en via de aantrekkelijke keuken met een grote hoeveelheden Middeleeuwse kookpotten, en een doolhof aan sluipeggertjes door zalen over macht en geweld, kon men via een corridor met oorkonden, recht en gerechtigheid, in het hemeldeel komen. Na een entree met doopvonten, en een zaal met heiligen kwam men in de gouden ruimte met de mooiste boeken en een altaar met de prachtige bewerkte steen uit het klooster Wijnwerd. Op het altaar een authentieke 16^e eeuwse altaardwaal en de miskeuk uit het klooster Wijnwerd. Het geheel was een imponerende entourage. Wie in de doolhof van macht en geweld de verkeerde weg koos, werd in de centrale zaal nadrukkelijk met de dood geconfronteerd. In een bijzondere ambiance toonden de skeletresten van honderden monniken uit het klooster Aduard de nabijheid van de dood in de Middeleeuwen.

De tentoonstelling omvatte een nooit vertoonde selectie van in of voor Noord-Nederland gemaakte boeken, met nadruk op de kroniek van Emo en Menko, talloze houten en stenen beelden, prachtige doopvonten, bijzondere stukken kunstnijverheid, oorkonden, munten en zegelstempels. Sommige boeken waren in geen eeuwen in het noorden teruggeweest. De stenen beelden uit de kerk van Zuidbroek kwamen voor het eerst op een grote tentoonstelling. Andere hoogtepunten waren de apostelkoppen uit de Sint Walburgkerk, het Maria beeld uit Bilzen, de Epposteent uit

Rinsumageest en de goudschat uit Feerwerd Voor de realisatie van de tentoonstelling deed Greenaway een beroep op Kasander Filmcompany en medewerkers. De bijzondere verlichting en geluidseffecten kwam tot stand dank zij Reinier van Brummelen. Een aantal prachtige kalligrafieën waren van de hand van Brody Neuenschwander.

Bij de samenstelling van de tentoonstelling was een groot aantal medevisten betrokken die allen een essay schreven voor de ruim geïllustreerde catalogus onder redactie van Egge Knol, Jos. Hermans en Matthijs Dribergen. Een groot aantal aspecten van de geschiedenis van de Middeleeuwen in Noord-Nederland kwamen hierin aan de orde. John Stoel maakte voor de catalogus vele nieuwe foto's.

Het geschreven woord speelde een grote rol op de tentoonstelling en veel hulp werd dan ook verkregen van Prof. Dr. Jos. J. M. Hermans (Rijksuniversiteit Groningen) en mevrouw Drs. Gerda H. Huisman (Universiteitsbibliotheek). De bruiklenen van de Groninger Universiteitsbibliotheek, Groninger Archieven, Fries Museum, Drents Museum en talloze andere bruikleengevers in binnen- en buitenland waren voor het welslagen onontbeerlijk. De tentoonstelling maakte deel uit van de manifestatie Via Dorkwerd. Financiële steun werd ontvangen van Via Dorkwerd, de provincie Groningen, de stad Groningen en Holland Casino.

De tentoonstelling trok 83.000 bezoekers, de catalogus was uitverkocht en de media aandacht enorm.[tek]

STROOMVERSHELLING

De tentoonstelling Stroomversnelling die van 6 oktober t/m 2 december 2002 werd gehouden, was een relatief korte presentatie en toonde het nieuwe en recente werk van acht jonge kunstenaars. De titel Stroomversnelling verwees naar de dynamiek van het creatieve proces als onlosmakelijk onderdeel van het kunstenaarsschap en naar die fase in het bijzonder waarin deze jonge kunstenaars zich leken te bevinden en waarin de eerste richting bepaald lijkt, maar waarin nieuwe impulsen tot nieuwe keuzes leiden. Doel van de tentoonstelling was niet zozeer om een representatief overzicht te bieden van de hedendaagse Nederlandse kunst, maar om een duidelijke keuze te maken die voortkwam uit de mentaliteit van het museum en tegelijkertijd als richtinggevend zou kunnen worden opgevat. De kunstenaars, allen geboren tussen 1969 en 1975, waren niet gekozen op formele of inhoudelijke verwantenschappen, maar op voortvarendheid waarmee zij in korte tijd overtuigend vorm wisten te geven aan hun artistieke ambities.

Concreet kwam het er op neer dat iedere kunstenaar een zaal tot zijn beschikking kreeg en een bescheiden budget om te laten zien waar hij

die appelleren aan een kosmisch bewustzijn. Tegelijkertijd zijn de werken doortrokken van een wel zeer menselijke fijnzinnigheid en melancholie. Martin Tissing weet als geen ander de materie te bezielen en universele waarheden terug te brengen tot ontroerende, invoelbare beelden. In en tijd waarin de schilderkunst toch weer onder druk is komen te staan bewijst hij daarmee de unieke betekenis van het medium.[hst]

ZHUANG HONG JI

Van 21 februari tot en met 10 juni was in de middenzaal van het Mendini paviljoen werk van de uit China afkomstige kunstenaar Zhuang Hong Yi (Guanghan, 1962) te zien. Na zijn academische opleiding in China vestigde Zhuang Hong Yi zich in 1992 in Nederland. Na enkele vervolgcursussen aan Academie Minerva te Groningen betrok hij met zijn vrouw, de kunstenaar Lu Luo (Guanghan, 1971) – van wie het museum gedurende dezelfde periode twee werken toonde – een atelier in Rotterdam. In zijn doorgaans monumentale werken vermengt hij schilderkunst, grafiek met collage technieken en onderwerpt hij elementen van de traditionele Chinese beeldcultuur aan een westers georiënteerde associatieve expressie. Een centrale plaats binnen de expositie werd ingenomen door het monumentale vijfvlak dat het Groninger Museum in 2000 kon verwerven. In elk paneel van het vijfvlak figureert een roze antropomorfe vorm en wordt het beeldoppervlak

opgedeeld in een regelmatig raster. De maten van het raster zijn ontleend aan de standaardafmetingen van Nederlandse wandtegels (ongeveer 8 x 8 cm). Een groot aantal vlakjes van het rasterpatroon heeft Zhuang opgevuld met op maat geknipte fragmenten van tekeningen en papierschilderingen uit zijn academische jaren in China. De kunstenaar is daarbij componerend te werk gegaan op basis van kleur- en toonwaarden, een abstracte benadering die sterk contrasteert met de figuratieve connotaties van de afzonderlijke beeldelementen en het algehele beeldverhaal.

De beeldelementen roepen velerlei associaties op, maar fungeren toch vooral als fragmenten binnen de ontwikkeling van een artistieke persoonlijkheid; een persoonlijkheid die zijn oorsprong weet in het in cultureel opzicht geïsoleerde China, zich in Nederland vertroouwd maakt met geheel andere opvattingen en verleden en heden in een bijna episch veelvlak met elkaar in overeenstemming tracht te brengen. De vijf werken lijken in zekere zin dan ook de uitwerking van een conflict. In het laatst vervaardigde paneel - dat tijdens de tentoonstelling overigens de reeks opende - lijkt dit conflict tot een voorlopige oplossing te zijn gekomen; binnen de witte neven van het fond lijkt de embryonale gestalte vrij te zweven achter de strakke regelmaat van een raster dat nog slecht door enkele beeldfragmenten wordt geaccentueerd. Juist in het

vijfvlak openbaart zich de archetypische geladenheid van de menselijke roze vorm. Verwijzend naar vrouw, moeder, kind en ongeboren vrucht appelleert ze aan leven en geboorte. Daarmee roept ze connotaties op die betrekking hebben op de fase waarin zich het kunstenaarschap van Zhuang bevindt en die tegelijkertijd meer universele geldigheid bezitten.

Het vijfvlak voert Zhuangs worsteling met twee culturen tot een hoogtepunt, maar rekent er tegelijkertijd mee af. Het werk is dan ook zeker te beschouwen als een doorbraak en een opmaat voor de latere werken waarvan het museum een selectie toonde.[hst]

HEL EN HEMEL, DE MIDDELEEUWEN IN HET NOODLOEN

9 april 2001 – 2 september 2001

De grote rijkdom van de Middeleeuwen in Noord-Nederland in de periode 1100 tot 1550 werd gepresenteerd rond het levensverhaal van abt Emo van Huizinge. Deze abt liet een uitvoerige kroniek na waarin de vraag naar het lot in het hiernamaals – hemel of hel - centraal stond. Voor een spannende presentatie werd een beroep gedaan op filmregisseur Peter Greenaway. Hij gebruikte talloze filmische effecten in de presentatie. Nadat men een indruk gekregen had van de rol van het schrift en een imposante videowand van Greenaway de kroniek van Emo tot leven had gebracht, maakte de bezoeker een tocht door de brede hellepoort,

PRESENTATIES

MENDINI PAVILJOEN

WOBBE ALKEMA, HENDRIK WERKMAN, MARTIN TISSING

Van 13 januari tot en met 10 juni waren in het paviljoen Mendini 1 tentoonstellingen te zien van Wobbe Alkema (1900-1974), Hendrik Werkman (1882-1945) en Martin Tissing (1936). De drie Groninger kunstenaars hebben in verschillende richtingen gewerkt en hun oeuvres vertegenwoordigen dan ook uiteenlopende richtingen binnen de Nederlandse moderne kunst. Dat neemt niet wég dat aan hun werk een verwante gevoeligheid voor kleur, poëzie en het beschouwelijke ten grondslag ligt, hetgeen tijdens de presentatie uitgangspunt vormde.

De expositie van Wobbe Alkema omvatte drie zalen en was een vervolg op diens tentoonstelling in het Felix De Boeck Museum te Drogenbos (België) in 2000, die werd begeleid van een catalogus. Lag in de tentoonstelling in Drogenbos het accent op de periode 1920-1931, de presentatie in Groningen schonk tevens aandacht aan Alkema's schilderkunst uit de periode 1950-1970 en omvatte werken uit de belangrijke collectie die in 2001 werd ondergebracht bij Stichting De Ploeg.

De tentoonstelling van Hendrik Werkman vond

plaats in het prentenkabinet van het paviljoen Mendini 1 en bestond uit twee opeenvolgende presentaties. Tijdens de eerste periode werden druksels getoond uit de collectie van het Groninger Museum en tijdens de tweede druksels uit de collectie van het Stedelijk Museum (voornamelijk eigendom van de Stichting H.N. Werkman) en enkele particuliere collecties. De tweede presentatie concentreerde zich op druksels uit een van Werkmans meest creatieve en productieve jaren: 1943.

Als onderdeel van verschillende manifestaties rond diens 65^e geboortejaar toonde het Groninger Museum in drie zalen schilderijen van Martin Tissing uit de periode 1991-2001. Een overzichtstentoonstelling van zijn werk werd in het najaar van 2001 georganiseerd door het Centrum Beeldende Kunst Groningen bij welke gelegenheid een monografie verscheen.

Tissing kan worden beschouwd als een van de belangrijkste nog werkzame Groninger kunst-schilders en als 'erfopvolger' van het Groninger modernisme dat binnen De Ploeg vooreerst tot ontwikkeling kwam.

Hoewel Tissing in het prille begin van zijn schildersloopbaan enkele werken maakte die herinneringen oproepen aan De Ploeg, zocht hij zijn inspiratie uiteindelijk in een contemporain modernisme. In Groningen voelde hij affiniteit met het werk van Jordens en Hansen, maar werkelijke

herkenning vond hij in het werk van kunstenaars als Bissière, Poliakoff, De Staël. Invloeden van deze vooraanstaande meesters binnen de École de Paris zijn in zijn werk uit de periode rond 1960 duidelijk aanwezig. Toen in de jaren zestig en zeventig de schilderkunst ter discussie kwam te staan en kunststromingen als 'neo-constructivisme', 'performance art', 'conceptual art' en 'minimal art' de boventoon voerden ontwikkelde Tissing, geïnspireerd door oudere schilders als Nanninga, Van Velde en Morandi, een gevoelige lyrische schilderstijl die het midden houdt tussen figuratief en abstract. Toen rond 1980 het 'expressieve schilderen' een herwaardering beleefde, nam ook de belangstelling voor zijn werk toe.

In 1991 gaf hij zijn docentschap aan Academie Minerva op om zich volledig te kunnen wijden aan schilderkunst. Het luidde een periode in waarin hij een uiterst persoonlijke beeldtaal ontwikkelde. Referenties aan stromingen en bewonderde kunstenaars zijn vanaf dan niet langer expliciet aanwezig, maar bedwongen in de poëzie van zijn vormen en zijn kleuren.

De abstracte schilderijen van Martin Tissing zijn zorgvuldig, laag over laag, opgebouwd. De diepte en textuur van de verf, de zichtbare streken van de penseel maken onderdeel uit van de mystieke geladenheid van Tissings kleine panelen. Tevoorschijn komende en vervagende vormen zijn tegen elkaar afgezet in harmonieuze composities

De nieuwe begrotingsmethode, waarbij wordt uitgegaan van een grote mate van flexibiliteit, blijkt uitstekend te werken. Deze vernieuwing betekende dat we tijdens het boekjaar 2001 nog in staat waren andere keuzes te maken in de tentoonstellingsprogrammering zonder aantasting van de kwaliteit. Op grond van de tegenvallende bezoekersaantallen in de eerste helft van het jaar werd medio 2001 besloten om de programmering in de tweede helft aan te passen. Het succes van de tentoonstelling 'Hiel en Hemel, de Middeleeuwen in het Noorden', betekende dat het museum 2001 uiteindelijk ook in kwantitatief opzicht, qua bezoekersaantallen en inkomsten, in positieve zin kon afsluiten.

Het bezoekersaantal van 200.000 viel ruim 20.000 hoger uit dan in de begroting was geprognoseerd voor het jaar 2001.

Het Groninger Museum kan met voldoening terugkijken op een succesvol jaar waar het inhoudelijk beoogde beleid verder gestalte kreeg en in de bedrijfsvoering een grote stap voorwaarts werd gezet. Aan alle medewerkers die dit mogelijk hebben gemaakt zijn de directie en de Raad van Toezicht veel dank verschuldigd.

Kees van Twist
Eddy de Jonge

TER INLEIDING

Het jaar 2001 is voor het Groninger Museum een historisch jaar geworden. De uitvoering van de beslissing om het De Lucchi-paviljoen te bestemmen voor Noord-Europees expressionistische kunst betekent een definitieve keus van het Groninger Museum om zich in het gebouw in de Zwaaijkorn uitsluitend als museum voor kunst en kunstnijverheid te manifesteren.

Door een genereuze gift van de Stichting Beringer Hazewinkel was het Groninger Museum in staat om in de voormalige afdeling voor de historische opstelling, het paviljoen van Michele de Lucchi, in te richten als Ploegpaviljoen. Hierin zal exclusief aandacht zijn voor wisselende tentoonstellingen over het Noord-Europees expressionisme en in het bijzonder de kunstenaarsgroep De Ploeg.

Tegelijkertijd heeft het Groninger Museum zijn verantwoordelijkheid genomen met betrekking tot de presentatie van de historische collectie. Aan de provinciale en de gemeentelijke overheid is het verlangen kenbaar gemaakt om, in verband met de samenwerking met het Noordelijk Scheepvaartmuseum, te komen tot een historisch en maritiem museum in de stad Groningen. Dit museum zal inhoudelijk en organisatorisch onder het Groninger Museum vallen.

Het tentoonstellingsprogramma 2001 wordt gekenmerkt door een grote mate van diversiteit, tekenend voor het Groninger Museum, van mode en fotografie (Viktor & Rolf en Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin) tot de Middeleeuwen (Hel & Hemel - Peter Greenaway) en afsluitend Jan Wiegens en Ilja Repin.

Er is systematisch gewerkt aan een collectiebeleid. Met de komst van conservator Ruud Schenk is de mogelijkheid ontstaan om meer tijd te besteden aan de nadere formulering van het beleid van de collectievorming. De Mondriaan Stichting honoreerde het verzoek van het Groninger Museum voor de tweemaaljarige bijdrage ter versterking van de collectie. Er is voor gekozen om vanaf 2002 door te gaan met het systeem van stipendia.

Als opvolger van Swip Stolck, die 17 jaar de vormgever van het museum is geweest, is gekozen voor de jonge Groninger ontwerper Rudo Menge. Hij heeft de opdracht om een nieuwe huisstijl voor het Groninger Museum te ontwikkelen.

Het jaar 2001 is voor het Groninger Museum het jaar geweest waarin het in 2000 ingezette nieuwe beleid, zowel inhoudelijk als in de wijze van bedrijfsvoering, geïmplementeerd werd in de organisatie.

Dit was merkbaar in de manier van werken, de personele sfeer, bij het onderhoud van het gebouw en de verandering van de financiële methodiek.

Zo is de personele reorganisatie al aan het eind van 2001 afgesloten volgens de afgesproken doeleinden. In het sociaal statuut voor de reorganisatie was in het tussentijdse eindrapport 2004 afgesproken.

De snelle reorganisatie betekende dat al in 2001 volledig kon worden gewerkt met de beoogde kernbezetting.

In het jaar 2001 zijn alle medewerkers van het Groninger Museum in training geweest met de bedoeling om een interne cultuurverandering door te voeren. Tijdens de training werd veel aandacht besteed aan de betrokkenheid van de medewerkers bij het museum en het leren draagen en nemen van verantwoordelijkheden ten aanzien van het werk en ten opzichte van elkaar. Over het nut en resultaat van de training wordt divers gedacht binnen het bedrijf, inmiddels wordt het cultuurveranderingsproces verder doorgezet door middel van interne trainingen.

Het nieuwe, meer gedetailleerde, onderhoudscontract met de gemeente heeft resultaat. Vooral het buitenonderhoud aan het museum is in 2001 ter hand genomen.

VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Het Groninger Museum heeft in het jaar 2001 zijn bijzondere positie binnen de top van Nederlandse musea, zijn functie voor Stad en Provincie Groningen en zijn Europese uitstraling kunnen versterken. Het behoort tot de meest bezochte musea in Nederland. Door structurele veranderingen, bijvoorbeeld het permanente Ploeg-paviljoen en door innovatieve tentoonstellingen heeft het een nieuw evenwicht weten te bereiken tussen zijn verschillende functies als toonbeeld van hedendaagse kunst, als een originele bijdrage tot de Nederlandse en Europese museumlandschap en als inspiratiebron voor kunstliefhebbers in Groningen.

Het jaar 2001 is het eerste jaar dat het Groninger Museum bestuurlijk in een andere vorm functioneert. De oude bestuurlijke organisatievorm ging over naar het model van een statutaire directie met een Raad van Toezicht. De heer Lex ter Braak, afkomstig uit het vorige bestuur, werd herbenoemd als lid van de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht kwam in 2001 drie maal bijeen. In het voorjaar werd er vergaderd in de Menkemaborg te Uithuizen. De borg is onderdeel van het bezit van het Groninger Museum. Hiermee bracht de Raad van Toezicht haar betrokkenheid met de borg tot uiting.

Het jaar 2001 kenmerkte zich door de verandering van functie van het De Lucchi-paviljoen. Met de opening van het Ploeg paviljoen, mogelijk gemaakt door een generuze gift van de Stichting Beringer-Hazewinkel, verdween de vaste historische opstelling uit het museum en werd een structurele plek in het museum ingericht voor het werk van De Ploeg.

De Raad van Toezicht toont zich ingenomen met de ontwikkeling van het Groninger Museum in 2001 onder het inspirerend leiderschap van zijn directie.

De Raad wenst hen en de medewerkers van het museum erkenning en dank uit te spreken.

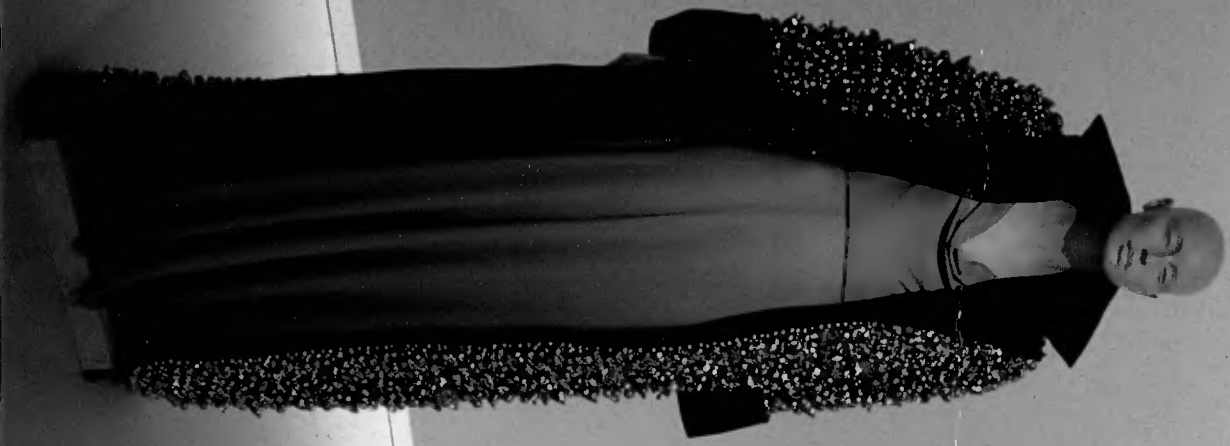
Met de bereikte resultaten in 2001 wordt invulling gegeven aan de doelstellingen van het beleidsplan 'Groninger Museum - exuberant, non-conformistisch, een museum met ambitie' (2000 - 2005).

Namens de Raad van Toezicht

Otto van der Gablentz
Voorzitter

GRONINGER MUSEUM - JRRRVERSRLRG 2001